Adroddiad Blynyddol y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol 2021-22

Cyflwyniad

Ar ddiwedd bob blwyddyn ariannol mae'n ofynnol i bob Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol baratoi a chyhoeddi adroddiad ynglŷn â dyletswyddau gwasanaethau cymdeithasol o fewn yr awdurdod lleol dros y flwyddyn flaenorol. Pwrpas yr adroddiad blynyddol hwn, felly, yw gwerthuso perfformiad yr awdurdod lleol mewn perthynas â chyflawni dyletswyddau gwasanaethau cymdeithasol, a thynnu sylw at unrhyw wersi sydd wedi'u dysgu neu welliannau sydd angen eu cyflwyno. Dylai'r adroddiad hefyd osod amcanion ar gyfer y flwyddyn i ddod mewn perthynas â hyrwyddo llesiant pobl a gofalwyr sydd angen gofal a chefnogaeth. Mae'r adroddiad hwn yn dilyn trefn benodol, gan fod angen i ni adrodd ar sut yr ydym fel Cyngor wedi cyflawni yn erbyn y chwe safon ansawdd llesiant sydd wedi'u nodi o fewn Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, sef:

- **Safon Ansawdd 1**: Gweithio gyda phobl i ddiffinio a chyd-gynhyrchu canlyniadau lles personol y maent am eu cyflawni
- **Safon Ansawdd 2**: Gweithio gyda phobl a phartneriaid i ddiogelu a hyrwyddo iechyd corfforol, meddyliol a lles emosiynol pobl
- **Safon Ansawdd 3**: Diogelu ac amddiffyn pobl rhag camdriniaeth, esgeulustod neu niwed
- **Safon Ansawdd 4**: Annog a darparu cefnogaeth i bobl ddysgu a chyfranogi mewn Cymdeithas
- **Safon Ansawdd 5**: Darparu cefnogaeth i bobl er mwyn iddynt ddatblygu'n ddiogel a chynnal perthnasau iach yn y cartref, gyda'u teulu ac ar lefel bersonol
- **Safon Ansawdd 6**: Gweithio gyda phobl a'u cefnogi i gyflawni gwell lles economaidd, cael bywyd cymdeithasol a byw mewn llety addas sy'n bodloni'u hanghenion

Mae ffurf yr adroddiad yn ofyniad, ac mae gofyn i bob awdurdod lleol fesur perfformiad eu gwasanaethau cymdeithasol drwy ddefnyddio'r dangosyddion a'r mesurau perfformiad perthnasol yn erbyn y safonau ansawdd. Wedi darllen yr adroddiad, pe byddai gennych unrhyw sylwadau ar y cynnwys, neu o ran sut i lunio gwasanaethau at y dyfodol, rwy'n awyddus iawn i glywed gennych:

awenmorwenaedwards@gwynedd.llyw.cymru
manonelwynhughes@gwynedd.llyw.cymru

01286 679468

Cynnwys

1.	Rhagair gan y Cyfarwyddwr	4
2.	Trosolwg o Berfformiad y Gwasanaethau Cymdeithasol	6
3.	Sut mae pobl yn ein cefnogi i lunio ein gwasanaethau	13
4.	Hyrwyddo a gwella lles y rheiny yr ydym yn eu cynorthwyo	17
5.	Sut rydym yn gwneud ein gwaith	40
6.	Gwybodaeth Bellach a Dogfennau Allweddol	45
	ATODIAD 1: Gwybodaeth ynghylch y Safonau Ansawdd fel nodwyd yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (2014)	46
	ATODIAD 2: Mesurau Perfformiad	48

Rhagair gan y Cyfarwyddwr

Mae'n bleser o'r mwyaf gennyf gyflwyno fy adroddiad blynyddol fel Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer y flwyddyn 2021/22. Hoffwn ddechrau drwy ddiolch o waelod calon i bob un ohonoch a fu'n chwarae eich rhan er mwyn cadw Gwynedd a thu hwnt yn ddiogel ac yn iach eleni. Wrth i ni symud allan o gyfyngiadau Covid-19 a dychwelyd i ryw fath o normalrwydd, mae'n deg dweud bod pwysigrwydd y sector gofal ac iechyd wedi cael ei amlygu fwy nag erioed yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf wrth i ni ymrafael â sgil effeithiau'r pandemig.

Fel y byddwch yn ei weld o'r adroddiad hwn, mae perfformiad Gwasanaethau Cymdeithasol Gwynedd yn dda ar y cyfan eto eleni. Mae gallu datgan hyn ar gyfer blwyddyn sydd wedi bod mor heriol yn bleser llwyr, ac yn adlewyrchu ymroddiad a gwytnwch ein staff gofal a gwaith cymdeithasol yma yng Ngwynedd. Mae'n amlwg o'r perfformiad a adroddir yma bod rheolwyr a staff wedi gwneud ymdrech arwrol i allu dygymod gyda'r gofynion sydd wedi bod arnynt yn ystod y flwyddyn. Fel yr amlygir yn yr adroddiad, rydym wedi profi heriau sylweddol yn ogystal, ac yn sicr mae gennym faterion allweddol sydd angen sylw gennym ar lefel leol, ranbarthol a chenedlaethol.

Mae ein gweithwyr a darparwyr gofal wedi wynebu heriau anferthol drwy gydol y cyfnod dan sylw, yn cynnwys recriwtio a chadw staff ar y rheng flaen, cynaliadwyedd ariannol, talu cyflog teg i'r gweithwyr ynghyd â sicrhau lleoliadau addas i drigolion y sir. Mae'r materion hyn yn cyfrannu at yr her o barhau i ddarparu gofal, ac mae ceisio sicrhau'r gofal gorau i bobl Gwynedd yn flaenoriaeth i mi fel Cyfarwyddwr Statudol, ac hefyd i'r Cyngor yn ei gyfanrwydd. O ganlyniad, rydym yn gweithio'n galed, ar y cyd â'n partneriaid allweddol, i geisio sicrhau bod gwasanaethau priodol ar gael yn lleol yn unol â'n hasesiadau anghenion poblogaeth. Mae hyn yn wir am y meysydd plant ac oedolion fel ei gilydd.

Un enghraifft o'r camau yr ydym yn eu cymryd i geisio goresgyn yr her o ddod o hyd i leoliadau gofal i'n trigolion yw ein bod yn ymchwilio i'r opsiwn o gamu i mewn i ddarparu gofal nyrsio fel darparwr mewnol mewn partneriaeth gyda'r Bwrdd Iechyd. Rydym yn ystyried gwneud y cam arloesol hwn, a fyddai'r cyntaf o'i fath yng Nghymru, fel y gallwn fod yn llawer mwy sicr o farchnad sefydlog a digonol i'n trigolion.

O ran yr her ariannol mae'r Cyngor yn ei hwynebu, rydw i'n ddiolchgar iawn i Lywodraeth Cymru am gynnig setliad ariannol gwell i ni eleni, ynghyd â chynnig Cyflog Byw Gwirioneddol i'n staff gofal. Serch hynny, mae'n debygol y bydd y setliad y byddwn yn ei dderbyn yn y blynyddoedd nesaf yn llai ffafriol, ac felly er ein bod wedi derbyn setliad gwell eleni, mae cynaliadwyedd ambell benderfyniad y tu hwnt i eleni wedi bod yn heriol.

Fel yr wyf wedi'i amlinellu uchod, mae ein diolch yn fawr i staff sy'n gweithio yn y maes. Fodd bynnag, mae gennym broblemau recriwtio sylweddol mewn sawl maes, gan gynnwys rhai meysydd arbenigol, a byddwn angen ceisio ymateb i hyn yn fuan er mwyn osgoi problemau yn y dyfodol. Wrth gwrs, mae gwaith eisoes ar y gweill i ymateb i'r problemau sydd gennym, fodd bynnag nid oes ateb syml i rai o'r materion hyn gwaetha'r modd.

Rwyf hefyd yn hynod werthfawrogol i'n Gofalwyr Maeth am ofalu mor dda am ein plant, a hynny dan amgylchiadau anodd heb y gefnogaeth arferol wyneb yn wyneb. Yn yr un modd, mae gofalwyr di-dâl y sir wedi gorfod ymdopi gyda sefyllfaoedd arbennig o heriol ac rwyf yn cydnabod cyfraniad bob un ohonynt dros y flwyddyn.

Mae gennyf bryder cyffredinol am yr hinsawdd ariannol sydd ohoni, a'r caledi mae pobl yn ei wynebu. O ganlyniad i hyn, rydym wedi sefydlu trefniadau Cefnogi Pobl sydd yn flaenoriaeth yng Nghynllun y Cyngor. Ein bwriad yw gwthio'r ffiniau er mwyn cynorthwyo a chefnogi pobl gymaint ag y gallwn.

Un mater sydd wedi fy nhristáu'n ddirfawr yw'r sefyllfa yn Wcráin. Rydym fel sir yn awyddus iawn i gefnogi ffoaduriaid y wlad, ac wedi sefydlu ffrydiau gwaith penodol er mwyn sicrhau bod y ffoaduriaid yn cyrraedd ac yn setlo yng Ngwynedd mor rhwydd â phosib. Fel Cyngor, rydym yn sefyll mewn undod gydag Wcráin.

Hoffwn gymryd y cyfle hwn i ddatgan fy mod yn gadael fy swydd yn y Cyngor yr haf hwn. Mae'n deimlad chwerwfelys gan fy mod wedi mwynhau fy nghyfnod gyda Chyngor Gwynedd yn fawr iawn, ac wedi cael boddhad mawr o gyflawni fy swydd fel Cyfarwyddwr dros y 10 mlynedd diwethaf. Mae nifer o gyflawniadau y byddaf yn edrych yn ôl arnynt gyda boddhad, ond mae ambell her yn parhau yn anffodus, fodd bynnag rwy'n ffyddiog y bydd y cynlluniau sydd gennym ar y gweill yn mynd i'r afael â'r rhain. Dymunaf y gorau i'r Cyfarwyddwr newydd a byddent yn sicr yn gallu bod yn dawel eu meddwl ar gychwyn eu taith bod seiliau cadarn yma yng Ngwynedd ar gyfer datblygu a gwella eto i'r dyfodol.

Diolch i chi i gyd, yn staff, rheolwyr, aelodau a phartneriaid am eich cefnogaeth i'r maes gwaith hynod bwysig hwn, ac am eich cefnogaeth i mi fel Cyfarwyddwr. Gyda hynny, carwn gyflwyno'r adroddiad hwn sy'n ceisio rhoi trosolwg teg o berfformiad Gwasanaethau Cymdeithasol Gwynedd yn ystod y flwyddyn 2021/22.

Morwena Edwards

Cyfarwyddwr Corfforaethol a
Chyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol

Trosolwg o Berfformiad y Gwasanaethau Cymdeithasol

Unwaith eto eleni, er gwaethaf yr heriau yr ydym wedi eu hwynebu yn sgil Covid-19, rwyf yn hapus ar y cyfan gyda pherfformiad y Gwasanaethau Cymdeithasol. Mae'r Gwasanaethau wedi cael eu rhannu'n ddwy Adran o fewn y Cyngor, sef yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd; a'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant.

O ran ein trefniadau, mae perfformiad y ddwy Adran yn cael ei fonitro'n barhaus drwy ein trefniadau Herio Perfformiad misol, gan edrych ar fesurau penodol i archwilio p'un a ydym wedi cyflawni'r hyn sy'n bwysig i'n trigolion. Byddaf fel Cyfarwyddwr yn mynychu'r sesiynau hyn gyda'r Aelodau Cabinet perthnasol a bydd adroddiadau perfformiad gan y ddwy Adran yn cael eu cyflwyno i'r Cabinet yn rheolaidd. Mewn ymateb i'r materion blaenoriaeth, fydd yn aml wedi'u codi fel rhan o drefniadau cofrestr risg y Cyngor, mae rhaglenni gwaith yn cael eu monitro, a bydd adroddiadau cynnydd hefyd yn cael eu cyflwyno i sylw'r Pwyllgor Craffu Gofal ac i'r Cabinet. Hoffwn ddiolch i'r aelodau hynny sydd wedi ymgymryd â'r rôl bwysig o gefnogi'r broses hon yn ystod y flwyddyn.

Mae'r bennod hon felly yn ceisio rhoi trosolwg o berfformiad y ddwy Adran yn ystod y flwyddyn, gan ganolbwyntio ar yr hyn a gyflawnwyd yn erbyn ein Blaenoriaethau Gwella.

ADRAN PLANT A CHEFNOGI TEULUOEDD

Meddai Marian Parry Hughes, Pennaeth yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd:

"Mae perfformiad yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd wedi bod yn gyson drwy gydol y flwyddyn, ac rydym wedi llwyddo i gynnal ein prif wasanaethau a'n cyfrifoldebau mewn modd ddiogel er gwaethaf yr heriau sydd wedi wynebu'r gweithlu yn ystod y cyfnod. Gwelsom effeithiau gweithio dan gyfyngiadau Covid-19 yn amlygu eu hunain fwyfwy yn ystod y flwyddyn sydd wedi mynd heibio, gyda nifer o staff rheng flaen yn gadael eu swyddi. Yr ydym wedi wynebu cyfnod heriol gyda diffyg staff yn y gwasanaeth, ond er hynny, llwyddwyd i sicrhau nad oedd unrhyw achos heb weithiwr ac nad oedd rhestrau aros yn bodoli. Golyga hyn fod sawl newid wedi gorfod digwydd yn y gwasanaeth i sicrhau ein bod yn cwrdd â'n cyfrifoldebau statudol a bod plant a theuluoedd yn ganolog ac yn flaenoriaeth i bopeth yr ydym yn gyfrifol am ei gyflawni. Mae'r ffaith ein bod wedi gallu cyflawni ein cyfrifoldebau yn gyson ac yn amserol yn destament i ymrwymiad ein gweithwyr a'n rheolwyr sydd yn barod i fynd y filltir ychwanegol i sicrhau fod plant a phobl ifanc yng Ngwynedd yn ddiogel ac yn derbyn y gwasanaethau y maent eu hangen tra ar yr un pryd yn cynnal gwasanaeth ac ymarfer o ansawdd."

Cynnydd yn erbyn Blaenoriaethau 2021/22 yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd:

Cefnogi Llesiant Pobl

Bu i'r mwyafrif o'n hymdrechion yn ystod y flwyddyn barhau yn cefnogi trigolion a chymunedau i ddelio gyda'r argyfwng neu'r sgil-effeithiau economaidd a chymdeithasol. Fodd bynnag rydym hefyd wedi llwyddo i wneud cynnydd yn ein blaenoriaethau wrth i gymunedau a gwasanaethau symud yn araf tuag at adfer.

Rydym wedi tynnu gwasanaethau ar draws y Cyngor ynghyd i siapio'r Rhaglen Cefnogi Pobl a hyd yma rydym wedi canolbwyntio ein hymdrechion i gefnogi pobl sy'n wynebu digartrefedd, sy'n ofalwyr, sy'n wynebu tlodi a'u hallgau. Rydym wedi cydweithio gyda phartneriaid ar gefnogi llesiant plant, pobl ifanc a phobl o bob oed, ar gefnogi cymunedau i gynnal a chefnogi eu trigolion, ac ar adeiladu gwydnwch cymunedau.

Mae'r gwaith o gefnogi trigolion sy'n wynebu digartrefedd yn symud ymlaen o dan y Cynllun Gweithredu Tai, ond yn ystod y flwyddyn bu i'r trefniadau ar draws ein gwasanaethau weld cydweithio gyda'r Gwasanaeth Iechyd Meddwl a'r Gwasanaeth Ieuenctid ar gyfer mynd i'r afael â heriau digartrefedd ieuenctid ac anghenion iechyd meddwl.

Mae'r gwaith o gefnogi gofalwyr di-dâl wedi symud ymlaen drwy'r Cynllun Gweithredu Gofalwyr, ac mae'r cydweithio ar draws gwasanaethau a gyda'n partneriaid wedi gweld cyfleoedd ysbaid newydd yn cael eu datblygu, rhaglenni hyfforddi a chefnogi i ofalwyr o bob oed, ynghyd â gwell trefniadau gennym ar gyfer adnabod a chynnig asesiadau i ofalwyr.

Mae ein gwaith ar ymateb i heriau tlodi wedi parhau gydol y flwyddyn. Mae'r angen am wasanaethau cynghori ariannol, dyledion a mynediad i fudd-daliadau a thalebau ynni a bwyd brys wedi bod yn bwysicach nag erioed. Rydym wedi cydweithio gyda'n partneriaid Cyngor ar Bopeth a'r Cymdeithasau Tai ynghyd ag elusennau eraill er mwyn hyrwyddo'r gwasanaethau cynghori ariannol lleol, ymgyrchoedd i uchafu incwm, a chyd-weinyddu talebau ar gyfer helpu gyda chostau tanwydd a chostau bwyd mewn argyfwng.

Rydym wedi gweithio gyda nifer fawr o bartneriaid, ac mae sawl gwasanaeth ar draws y Cyngor wedi bod yn cymryd camau i daclo allgau digidol ymysg trigolion. Mae amryw gynlluniau wedi bod mewn cartrefi gofal, ysgolion ac mewn cymunedau gan wirfoddolwyr i wella sgiliau pobl i fynd ar-lein ar gyfer cael mynediad i wasanaethau, i gadw cyswllt a bod yn rhan o weithgareddau er eu lles a chyfeillgarwch.

Rydym wedi parhau i gydweithio gyda rhwydwaith eang iawn o grwpiau cymunedol a banciau bwyd ar ddarpariaethau bwyd argyfwng, cynlluniau bwydo, mentrau pryd ar glud, cynlluniau tyfu bwyd, gerddi cymunedol, rhandiroedd, clybiau bwyd a sesiynau dysgu coginio. Mae'r isadeiledd yma ar draws y sir yn cefnogi trigolion i gael mynediad i fwyd iach, fforddiadwy, a bwyd mewn argyfwng; mae'n annog gwirfoddoli a chyfranogiad, ac yn mynd i'r afael â lleihau gwastraff bwyd.

Yn ystod y flwyddyn rydym hefyd wedi sefydlu Hwb Covid mewn un ardal yng Ngwynedd, ac o'r dysgu y bu yno rydym bellach yn cefnogi rhwydwaith o 9 Hwb Cefnogi Pobl mewn cymunedau drwy'r sir. Rydym wedi cydweithio gyda'r Bwrdd Iechyd, partneriaid trydydd sector a 9 grŵp cymunedol i ddatblygu'r trefniadau hyn. Mae'r hybiau i gyd yn hwyluso mynediad trigolion at wasanaethau, ond hefyd yn cynnig arlwy amrywiol o weithgareddau a chlybiau lleol i bobl; maent yn parhau i gynnig mynediad i brofion Covid-19, talebau bwyd, ynni a phecynnau digidol yn ôl yr angen. Rydym yn gobeithio datblygu'r model hwn o gydweithio a chael hybiau i gefnogi pobl mewn cymunedau yn ystod 2022-23.

Nid yw'r gwaith ar adolygu ein trefniadau o amgylch ein drysau ffrynt wedi symud ymlaen yn ystod 2021-22 oherwydd y galw cynyddol a pharhaus oedd ar ein timau gwasanaethau cymdeithasol, tai a budd-daliadau.

Mae natur hirdymor y cynllun hwn wrth geisio mynd i'r afael â thaclo tlodi, heriau cymdeithasol cymhleth, gan weithio ar draws nifer o wasanaethau amrywiol, yn golygu ein bod yn parhau ar siwrne i gyflawni amcanion y cynllun.

I'r dyfodol byddwn yn parhau i ganolbwyntio ein hymdrechion ar gefnogi grwpiau bregus o bobl gyda heriau tlodi, gofalu a lletya; datblygu ein trefniadau i gefnogi cymunedau ac adeiladu gwydnwch cymunedau ar y cyd gyda'n partneriaid; ac edrych ar wella trefniadau ein drysau ffrynt fel bod trigolion yn cael mynediad haws, amserol a lleol i'n gwasanaethau.

Strategaeth Cadw Teuluoedd Gyda'i Gilydd

Rydym wedi mabwysiadau "Strategaeth Cadw Teuluoedd Gyda'i Gilydd" ac yn monitro effaith a chanlyniadau rhoi'r strategaeth honno ar waith ar ein teuluoedd. Mae peth effaith y strategaeth honno i'w gweld eisoes, megis yn y gostyngiad sydd wedi bod yn ystod y flwyddyn ar y niferoedd o blant sy'n dod i ofal. Wrth adolygu'r strategaeth yn rheolaidd rydym wedi adnabod ein bod yn wynebu heriau staffio a bod hynny yn fygythiad i'n gallu i wireddu'r strategaeth hon. Rydym wedi comisiynu ymgynghorydd allanol i adnabod y ffactorau sydd yn peri risg i lwyddiant y cynllun. Bydd y gwaith yn edrych ar faterion recriwtio gweithwyr proffesiynol ymysg materion gweithlu eraill er mwyn sicrhau fod gennym y capasiti, y sgiliau, a gweithwyr cymwys i asesu ac adnabod risgiau er mwyn gweithredu'r strategaeth yn ei chyfanrwydd er lles plant a theuluoedd yng Ngwynedd.

Yn ystod y flwyddyn mae'r Rhaglen Amddiffyn Plant yn Effeithiol wedi parhau i fod yn cefnogi ein gweithwyr ni i adlewyrchu ar eu hymarfer a'u ffordd o weithio drwy raglen o hyfforddiant, datblygu sgiliau a thrwy gefnogaeth ein mentor ymarfer. Mae'r newidiadau i'n hymarfer ni yn golygu y byddwn ni yn gallu cefnogi teuluoedd yn well i ddiogelu plant drwy ganolbwyntio ar gydweithio ac osgoi sefyllfaoedd o wrthdaro gyda theuluoedd.

Rydym wedi ailgydio yn ein hymyrraeth Ffordd Gwynedd Adran Plant ac Adran Addysg, ac wedi cynnal nifer uchel o adolygiadau gydag unigolion sydd wedi derbyn gwasanaeth, ysgolion ac asiantaethau eraill. Rydym wedi cytuno ar egwyddorion gweithredu ac wedi adnabod nifer o ffyrdd i wella'n trefniadau. Yn 2022 byddwn yn gweithredu ar y newidiadau a'r egwyddorion, yn ogystal ag arfogi staff yn y ddwy Adran i fod yn effeithlon wrth ddarparu gwasanaeth.

Sicrhau darpariaeth arbenigol briodol leol ar gyfer plant gydag anghenion cymhleth

Rydym wedi llwyddo i hyfforddi staff fel eu bod yn gallu cynnig cefnogaeth addas i blant gydag anghenion cymhleth drwy raglen hyfforddiant i weithwyr o fyd addysg, gofal cymdeithasol ac iechyd. Mae'r rhaglen hyfforddiant arbenigol hon wedi cynnwys PACT (Awtistiaeth), Nurture (Rhianta), Family Links, sy'n arfogi ein gweithlu i ddarparu ymyraethau a chefnogaeth arbenigol.

Er i'r pandemig gael effaith ar ein gallu i symud ymlaen cyn gyflymed ag y dymunir ar y Rhaglen Trawsffurfio Rhanbarthol, rydym wedi cydweithio gyda phartneriaid i sefydlu Tîm Aml-asiantaethol. Yn ystod 2022 byddwn yn gwerthuso'r model hwn, ac yn symud i integreiddio'r model i'n trefniadau lleol sydd ynghlwm â'n Strategaeth Cadw Teuluoedd gyda'i Gilydd.

Nid ydym wedi llwyddo i symud ymlaen gyda'r gwaith o gwblhau astudiaethau dichonolrwydd ac opsiynau ar gyfer darpariaeth breswyl lleol i blant ag anghenion cymhleth. Byddwn yn ail-gydio yn y gwaith hwn yn 2022.

Rydym wedi parhau gyda'r gwaith o gynyddu ac ehangu nifer a mathau o leoliadau maeth yn y sir drwy gydweithio gydag ymgyrch "Maethu Cymru". Lansiwyd "Maethu Cymru" ym mis Medi, sy'n cynnwys tudalen we newydd ar gyfer y Gwasanaeth maethu yn ogystal ag ymgyrch recriwtio genedlaethol.

Sicrhau fod teuluoedd a phlant ag awtistiaeth yn cael mynediad i'r gefnogaeth sydd ei angen arnynt

Ar y cyd gyda'n partneriaid rydym wedi mabwysiadau Cynllun Awtistiaeth i Wynedd gan gynnwys sefydlu Bwrdd Partneriaeth i gymryd trosolwg o'r cynllun ynghyd â sicrhau adnoddau i benodi Cydlynydd Awtistiaeth i arwain ar y cynllun. Yn 2022 byddwn yn symud ymlaen i godi ymwybyddiaeth a hyfforddi gweithwyr yn y maes awtistiaeth, ynghyd ag ymgysylltu gyda'r trydydd sector i geisio datblygu ystod o ddarpariaethau ataliol.

ADRAN OEDOLION, IECHYD A LLESIANT

Dywed Aled Davies, Pennaeth yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant:

"Does dim dwywaith fod y flwyddyn ddiwethaf wedi bod yn hynod heriol. Mewn rhai ffyrdd, bu'n fwy o sialens i ni na'r 12 mis blaenorol gyda'n perfformiad ar ambell fesurydd allweddol, gyda'n gallu i ddarparu gwasanaethau a chyflawni beth sydd yn bwysig i drigolion y Sir yn cael ei effeithio gan gynnydd yn y galw, heriau recriwtio ac wrth gwrs effeithiau argyfwng Covid-19. Roedd ymdopi gydag effaith swyddi gwag ac absenoldebau staff yn anodd iawn ar adegau. Trwy'r cyfan bu i'r gweithlu gofal ymateb yn arwrol, yn gweithio oriau hir ac yn cefnogi ei gilydd dan amgylchiadau anodd. Gwelwyd ymateb tebyg gan ein darparwyr a'n partneriaid allweddol yn ogystal, a'r cyfan yn ein galluogi i barhau gyda gwasanaethau gofal allweddol. Erbyn hyn mae mwyafrif y gwasanaethau, gan gynnwys gwasanaethau wyneb yn wyneb, wedi ailagor gyda nifer ar ffurf gwahanol sy'n adlewyrchu addasiadau a wnaed a'r gwersi a ddysgwyd yng nghyd-destun argyfwng Covid-19.

Bu'n gyfnod anodd ond hefyd yn gyfnod a roddodd gyfleon i addasu a gwella gwasanaethau ar gyfer y dyfodol. Ein nod fydd parhau ar y daith hon a defnyddio'r profiad a'r cyfleon sy'n codi i drawsnewid gwasanaethau gofal oedolion yng Ngwynedd. Ar ôl i ni ddad-flino wedi pwysau'r ddwy flynedd ddiwethaf, gyda'n partneriaid, rwy'n hyderus y gallwn gyflawni'r gwelliannau i gynorthwyo oedolion mwyaf bregus Gwynedd i fyw eu bywydau fel y maent yn ei ddymuno. Mae llawer wedi ei wneud a llawer eto i'w gyflawni, ond rydym yn symud i'r cyfeiriad cywir."

Cynnydd yn erbyn Blaenoriaethau 2021/22 yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant:

Darpariaeth Gofal Addas a Chynaliadwy i'r Dyfodol

Mae'r gwaith o geisio deall "gwir gost gofal" yn mynd yn ei flaen a bydd hyn yn waith fydd yn parhau yn ystod 2022/23. Tra ein bod wedi cytuno ar ffioedd preswyl a nyrsio ar gyfer 2022/23 sydd yn cyd-fynd â'r rhanbarth, byddwn yn parhau i edrych ar y sefyllfa dros y misoedd nesaf er mwyn edrych ar y posibilrwydd o dalu ffioedd preswyl a nyrsio penodol i Wynedd sy'n adlewyrchu gwir gost gofal. Ar y cyd â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr mae gwaith hefyd wedi cychwyn ar broses 'Open Book Accounting', sef dull lle mae contractwyr yn rhoi darlun tryloyw o'u costau i gyfiawnhau eu ffioedd. Bydd y broses yma yn cael ei dilyn gyda rhai darparwyr penodol sydd yn codi ffioedd uwchlaw ein ffioedd safonol.

Yn ystod 2021/22 mae gwaith wedi cael ei wneud ar adeiladau nifer o'n cartrefi mewnol i'w gwneud yn fwy addas i'r dyfodol, gan gynnwys Cefn Rodyn yn Nolgellau, Tan y Marian ym Mhwllheli a Hafod Mawddach ym Mermo. Bydd y gwaith yma yn ein galluogi i gynnig gofal mwy pwrpasol ar gyfer unigolion ag anghenion corfforol dwys ac unigolion â dementia er enghraifft.

Rydym yn gobeithio cael adnodd o'r gronfa Llywodraeth Cymru newydd, y Gronfa Integredig Rhanbarthol, er mwyn cyd-gordio a gyrru ymlaen ar yr holl waith darpariaeth gofal addas gan gynnwys ail-fodelu cartrefi preswyl i gynnwys gwelyau dementia, darpariaeth gofal dydd ac ati yn ystod 2022/23. Bydd y llif gwaith yma hefyd yn cynnwys parhau i fwrw ymlaen gyda'r gwaith o ddatblygu safle Penrhos ym Mhen Llŷn. Yn ystod 2021/22 mae'r Adran ar y cyd â'r Bwrdd Iechyd wedi comisiynu arweiniad cyfreithiol arbenigol gan gwmni allanol er mwyn edrych i mewn i'r posibilrwydd o ddatblygu darpariaeth nyrsio fewnol ym Mhenrhos er mwyn mynd i'r afael â'r diffyg gwelyau arbenigol yng Ngwynedd ar hyn o bryd.

Yn anffodus oherwydd problemau staffio, nid ydym wedi gallu agor yr uned Dementia bwrpasol sydd wedi'i gwblhau yn Llan Ffestiniog. Gobeithir bydd y gwaith recriwtio yn ystod 2022/23 yn mynd i'r afael â'r broblem yma yn fuan yn y flwyddyn.

Tra bod y gwaith o ddatblygu Tai Gofal Ychwanegol ym Mhwllheli yn mynd rhagddo yn unol â'r disgwyl mae llithriad i'w adrodd o ran ceisio canfod cyfleon am ddatblygiadau tebyg mewn rhannau eraill o'r sir. Nodwyd yn ein Cynllun am 2021/22 y byddwn yn blaenoriaethu ardal Dolgellau a Meirionnydd ond ar hyn o bryd nid ydym wedi gallu canfod lleoliad addas yn yr ardal.

Ail-ddylunio ein Gwasanaethau Gofal

Mae'r gwaith o arfogi'r timau integredig wedi parhau yn ystod 2021/22. Mae'r drefn o rannu gwybodaeth ar draws asiantaethau wedi derbyn sylw, yn ogystal â sefydlu trefn lle mae unrhyw ymholiad iechyd neu gofal yn cyrraedd un pwynt o fewn yr ardaloedd, er mwyn symleiddio pethau i drigolion Gwynedd. Bydd y gwaith o ddatblygu'r timau integredig yn parhau yn ystod 2022/23.

Yn ystod 2021/22, rydym wedi gallu penodi tîm arbenigol symud a thrin i gryfhau'r Gwasanaeth Therapi Galwedigaethol. Rydym bellach wedi penodi pedair swydd yn barhaol ac un swydd dros dro. Rydym hefyd wedi penodi dwy hyfforddai Therapi Galwedigaethol fydd yn golygu ein bod yn datblygu'r gweithlu sydd ei angen arnom i'r dyfodol.

Parhaodd y gwaith o ail-ddylunio'r Gwasanaeth Gofal Cartref drwy gytundebau newydd ym mhob ardal, ac yn ystod 2021/22 mae cydweithio agos wedi bod er mwyn paratoi darparwyr a thrigolion Gwynedd ar gyfer y newid. Roedd y pecyn tendr yn mynd allan yn mis Ebrill 2022, a bydd y cytundebau yn cael eu dyfarnu yn ystod haf 2022 ac y drefn o weithredu'r model newydd yn fyw wedi hynny.

Tra bod peth oedi wedi bod gyda datblygu cynlluniau ar gyfer Canolfan Dolfeurig yn Nolgellau oherwydd problemau cynllunio yn ymwneud â risg llifogydd, mae'r gwaith yn bwrw yn ei flaen ac yn fuan yn 2022/23 bydd amserlen ddiwygiedig yn ei le, a gallwn fynd allan i ymgynghori a diweddaru trigolion Gwynedd.

Rydym hefyd wedi llwyddo i ailagor Hwb Iechyd Meddwl ym Mhwllheli. Ar gyfer y garfan iau, yn ddiweddar rydym wedi sefydlu hybiau llesiant i bobl hyd at 25 oed yng Nghaernarfon a Blaenau Ffestiniog. Bydd y gwasanaeth yn cael ei ddarparu gan GISDA ac yn rhoi cefnogaeth emosiynol ac ymarferol i unigolion. Yn ystod 2022/23 bydd prosiect Gwydnwch Cymunedol yn cael ei lansio er mwyn datblygu'r hybiau ar draws y Sir, gan dynnu'r holl gefnogaeth sydd ar gael at ei gilydd yn yr ardaloedd lleol.

Y Gweithlu a Recriwtio o fewn y Maes Gofal

Mae recriwtio i'r sector wedi parhau i fod yn heriol ledled y wlad yn ystod 2021/22, ond gwnaed cynnydd yn erbyn y blaenoriaeth gwella yn ystod cyfnod anodd.

Penodwyd Swyddog Marchnata a Datblygu Gyrfaoedd Gofal sydd yn canolbwyntio ar gyd-gordio yr elfennau recriwtio yng Ngwynedd yn ogystal â ffrydiau gwaith eraill. Mae'r cydweithio gyda Gofalwn Cymru wedi parhau, ac mae digwyddiadau pwrpasol wedi cymryd lle mewn ardaloedd lle mae recriwtio yn broblem benodol. Un enghraifft ydi digwyddiad yn Maesgeirchen lle llwyddwyd i benodi 6 aelod staff ar gyfer cartref Plas Hedd. Mae bwriad i ddysgu o hyn ac i adeiladu ar y profiad ar draws y Sir yn ystod 2022/23.

Mae perthynas yn cael ei datblygu gyda Coleg Llandrillo Menai er mwyn darparu cyfleoedd i fyfyrwyr, ond hefyd i ddenu unigolion i'r maes i'r dyfodol.

Mae'r broses o gofrestru staff gofal wedi parhau yn ystod 2021/22 a bydd hyn yn parhau drwy gydol 2022/23, er mwyn codi statws swyddi o fewn y sector a datblygu staff er mwyn sicrhau bod cadernid yn y maes i'r dyfodol.

Mae meithrin talent yn bwysig i'r Adran mewn meysydd lle fo prinder yn debygol o fod i'r dyfodol, ac mae hyfforddai Gwaith Cymdeithasol a Therapi Galwedigaethol yn ffordd bwysig o sicrhau capasiti digonol i'r dyfodol. Roedd bid ariannol ar gyfer sefydlu Cynllun Llwybrau Gyrfa Gofal (hynny yw, ariannu hyfforddai newydd ac uwch-sgilio staff presennol y gwasanaethau) yn aflwyddiannus felly ni fu modd symud ymlaen â'r llif gwaith yma mor effeithiol ag y byddem wedi'i obeithio. Mae dwy hyfforddai proffesiynol arwain a rheoli wedi cychwyn ar y Cynllun Yfory yn ystod 2021/22, er mwyn meithrin talent arwain yr Adran i'r dyfodol.

Ar ôl ystyried y Gofrestr Risg bresennol yn ogystal â'r cynnydd yn erbyn y blaenoriaethau uchod, mae'r blaenoriaethau canlynol wedi'u gosod ar gyfer y Gwasanaethau Cymdeithasol am y flwyddyn 2022/23.

Gellir cael rhagor o fanylion amdanynt ym Mlaenoriaethau Gwella'r Cyngor:

- Cefnogi llesiant pobl
- Helpu pobl sydd angen cefnogaeth i fyw eu bywydau fel y dymunant
- Sicrhau darpariaeth gofal addas a llesiant cynaliadwy i'r dyfodol
- Gwella safon ein darpariaeth gofal ar draws y sir
- Ail-ddylunio ein gwasanaethau gofal
- Y gweithlu a recriwtio yn y maes gofal
- Sicrhau ein bod yn cadw teuluoedd gyda'i gilydd
- Sicrhau darpariaeth arbenigol briodol leol ar gyfer plant gydag anghenion cymhleth
- Sicrhau fod teuluoedd a phlant gydag awtistiaeth yn cael mynediad i'r gefnogaeth sydd ei angen arnynt i ffynnu

Sut mae pobl yn ein cefnogi i lunio ein gwasanaethau

Mae'r Cyngor yn llwyr ymrwymedig i roi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud, gan sicrhau ein bod yn gwrando ar 'beth sy'n bwysig' i'r trigolion. Mae hyn yn cyd-fynd ag egwyddor Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 o roi unigolion wrth wraidd eu gofal, a rhoi llais a rheolaeth iddynt er mwyn cyrraedd y canlyniadau sy'n creu llesiant.

Bellach, mae'r ffordd yr ydym yn gweithio o fewn adrannau Gwasanaethau Cymdeithasol yn ceisio sicrhau bod llais, mewnbwn a'r hyn sy'n bwysig i unigolion yn ffurfio gwasanaethau unigol a chymunedol yn barhaus, ac rydym yn mynd ati i sicrhau bod hyn yn digwydd yn rheolaidd, ar gyfer y byrdymor a'r hirdymor, er lles pobl y sir.

Mae derbyn barn ein defnyddwyr gwasanaeth am ansawdd ein gwasanaethau yn bwysig iawn i ni os ydym am wella'n barhaus, ac mae'r drefn gwynion yn rhan allweddol o hyn. Mae gennym drefniadau cadarn ar waith i sicrhau ein bod yn ymateb, yn datrys ac yn dysgu o unrhyw gŵyn a dderbynnir. Y nod yw ymateb i bob cwyn gyda thegwch, didueddrwydd a pharch fel bod yr unigolyn yn hyderus y bydd eu cwyn yn derbyn ymdriniaeth broffesiynol, a hynny mewn modd positif. Rydym hefyd yn cyhoeddi Adroddiad Cwynion Blynyddol er mwyn rhoi trosolwg o'r cwynion a dderbyniom yn ystod y flwyddyn, ynghyd â'r camau a gymerwyd i'w datrys. Bydd Adroddiad eleni'n cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Craffu Gofal yn fuan yn 2022.

Mae argyfwng Covid-19 wedi ein herio i'r eithaf yn yr ystyr ein bod wedi gorfod addasu'n gyflym i sefyllfaoedd, newid ein ffordd o weithio ac ymdopi gyda gweithio dan straen parhaus yr haint. Rydym wedi dysgu llawer o wersi o'r pandemig, ac yn awyddus iawn i weithredu ar y gwersi hyn ar gyfer y dyfodol. Yn sgil dyfodiad y ffordd newydd o weithio, byddwn yn adolygu ein prosesau a gweithdrefnau yn barhaus, ac yn sicrhau bod llais y defnyddiwr yn rhan o hyn.

Yn ogystal â'n blaenoriaethau i adolygu ein darpariaethau yn gyson, er mwyn sicrhau ein bod yn rhoi anghenion y cyhoedd yn gyntaf, mae gennym hefyd ambell ymarferiad statudol lle rydym yn gofyn barn y cyhoedd ar faterion penodol. Eleni rydym wedi bod yn paratoi Asesiad Anghenion Poblogaeth Gogledd Cymru 2022-2027 ar y cyd ag asiantaethau eraill yn y Gogledd, a gyhoeddwyd ym mis Ebrill 2022. Rydym hefyd yn llunio Asesiad Anghenion Poblogaeth Gwynedd a gyhoeddir yn hydref 2022. Mae'r Asesiadau Anghenion Poblogaeth rhanbarthol a lleol yn darparu trosolwg o anghenion y boblogaeth, yn dangos inni beth yw anghenion gofal a chymorth y boblogaeth heddiw ac yn y dyfodol, a bydd hefyd yn gymorth i wneud penderfyniadau ynglŷn â chynllunio a darparu gwasanaethau. Mae'r Asesiad yn ystyried:

- Gofynion gofal a chefnogaeth y boblogaeth
- Anghenion cefnogaeth gofalwyr
- I ba raddau mae'r anghenion yna yn cael eu diwallu
- Yr ystod a'r lefel o wasanaethau sydd ei angen er mwyn cwrdd â'r anghenion gofal a chefnogaeth sydd wedi eu hadnabod
- Yr ystod a'r lefel o wasanaethau ataliol sydd eu hangen

Rydym yn ymgysylltu gyda, ac yn ystyried, y themâu/grwpiau a ganlyn:

- Plant a phobl ifanc
- Pobl hŷn
- Iechyd, Anabledd Corfforol a Nam ar y Synhwyrau
- Anableddau Dysgu (Plant ac Oedolion)
- Awtistiaeth
- Iechyd Meddwl
- Gofalwyr

Mae'r asesiad wedi cael ei lywio gan y gofynion a nodwyd yn y cod ymarfer ar gyfer yr Asesiad Anghenion Poblogaeth ac wedi rhoi sylw dyledus i ddyletswyddau a pholisïau eraill sy'n cael effaith sylweddol ar y grwpiau a restrwyd. Mae pob pennod yn cynnwys asesiad o:

- Y Gymraeg (y 'cynnig gweithredol')
- Cydraddoldeb a Hawliau Dynol
- Ystyriaethau economaidd-gymdeithasol
- Effaith pandemig Covid-19
- Ystyriaethau diogelu
- Trais yn Erbyn Merched, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol
- Gwerth Cymdeithasol

Mae'r materion allweddol a'r themâu a nodwyd yn seiliedig ar ymgynghoriad ac adborth gan staff, sefydliadau partner, cydweithwyr Iechyd Cyhoeddus Cymru a'r Bwrdd Iechyd Lleol, defnyddwyr gwasanaeth a'r cyhoedd, i nodi anghenion strategol ar gyfer gofal a chefnogaeth. Roedd hyn yn cynnwys gwybodaeth o strategaethau comisiynu blaenorol ac asesiadau o anghenion.

Mae Cynllun Llesiant Gwynedd ac Ynys Môn yn nodi sut bydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn yn cyflawni ei waith o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Cydweithir gyda phartneriaid allweddol i yrru'r newidiadau angenrheidiol ar gyfer integreiddio iechyd a gofal yn ein cymunedau, gan roi sylw i ystod eang o feysydd megis Oedolion, Plant, Anableddau Dysgu, Iechyd Meddwl a Thrawsnewid Cymunedol.

Mae'r Bwrdd wedi ystyried ei rôl yn y gwaith o adfer ein cymunedau yn dilyn sgil effeithiau'r pandemig. Amlygwyd materion sydd wedi effeithio ein cymunedau fwyfwy megis tlodi ariannol, diweithdra ymhlith pobl ifanc, sefyllfa ail gartrefi a gor-dwristiaeth. Dros y misoedd diwethaf mae'r Bwrdd wedi cynnal gwaith ymchwil ac wedi ymgynghori ar asesiadau llesiant fesul ardal. Byddwn yn defnyddio'r wybodaeth y mae pobl a chymunedau Gwynedd wedi'i ddweud sy'n bwysig iddynt i lunio'r Cynllun Llesiant nesaf fydd yn cael ei gyhoeddi ym mis Mai 2023. Bydd yr asesiadau hyn hefyd yn gwella ein dealltwriaeth o anghenion ein cymunedau, gan edrych ar heriau a chyfleoedd i'r dyfodol.

Yn ystod 2021/22 fe dderbyniwyd tua 8,000 o ymatebion i ymgynghoriadau cyhoeddus y Cyngor megis Ardal Ni 2035, Gwasanaethau Teg i Bawb, ac ati. Fel Cyngor, rydym yn gwerthfawrogi clywed barn pobl i'r ymgynghoriadau hyn fel ein bod yn gallu mireinio ac addasu ein gwaith yn ôl gofynion ac anghenion y cyhoedd.

Yn yr un modd, mae gan Gyngor Gwynedd Banel Trigolion er mwyn sicrhau cynrychiolaeth o drawstoriad o drigolion Gwynedd, a bod eu llais yn ganolog wrth i'r Cyngor gynllunio, darparu ac adolygu gwasanaethau lleol i'r dyfodol. Eleni, roedd dros 800 o bobl yn rhan o'r Panel hwn.

Rydym hefyd yn ystyried barn plant i fod yn hollbwysig i ni, ac mae plentyn mewn gofal yn aelod o Banel Rhiant Corfforaethol y Cyngor, lle caiff aelodau'r Panel gyfle i glywed safbwynt a phrofiadau byw plentyn mewn gofal. Mae hyn oll yn gymorth i lunio ac addasu'r ddarpariaeth i blant mewn gofal. Fodd bynnag, rydym yn y broses o adolygu trefniadau'r Panel gan fod angen i ni sicrhau bod plant mewn gofal yn gallu parhau i fynychu a chyfrannu'r Panel yn rhwydd ac yn y ffordd orau iddynt hwy.

Rydym hefyd yn ceisio barn y grŵp Llwybrau Llesiant, lle mae unigolion gydag Anableddau Dysgu yn llywio gweithgareddau'r tîm ac yn cwrdd i lunio rhaglen o weithgareddau ar-lein a wyneb yn wyneb gyda chefnogaeth y tîm.

Wrth gwrs, mae defnydd o'r we a chyfryngau cymdeithasol megis Facebook, Twitter ac Instagram wedi dod yn gynyddol bwysig ac yn allweddol i rannu gwybodaeth a derbyn adborth ymysg trigolion y sir yn ystod y pandemig. Dros y flwyddyn ddiwethaf, rydym wedi gweld cynnydd yn y nifer o bobl sy'n ymgysylltu â'n tudalennau ar y cyfryngau cymdeithasol, gyda 37,784 o ddilynwyr ar y llwyfannau hyn.

Gwelwyd cynnydd cyffredinol hefyd yn nefnydd gwasanaethau ar-lein y Cyngor ynghyd â'r ceisiadau hunanwasanaeth sy'n cael eu cyflwyno. Rhwng 1 Ebrill a 31 Mawrth, agorwyd 14,080 o gyfrifon newydd.

Eleni, mae'r Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd wedi cryfhau ei allu i ymateb i geisiadau sy'n cyrraedd y drws ffrynt, ac mae adnoddau ychwanegol wedi'u sefydlu er mwyn sicrhau yr ymatebir yn amserol i geisiadau am wybodaeth, cyngor, asesiad ac ymyraethau addas i bwrpas. Mae'r niferoedd sy'n cysylltu am Wybodaeth, Cyngor neu Gefnogaeth yn parhau i gynyddu, gyda 7,136 o bobl wedi cysylltu yn ystod y flwyddyn. Mae hyn yn bron i 17% o gynnydd o gymharu â'r un cyfnod y llynedd.

Wrth gwrs, mae angen cofio bod barn yr unigolyn ynghylch yr hyn sy'n bwysig iddo yn rhan ganolog ac allweddol yn y ffordd yr ydym yn ceisio darparu gwasanaethau o fewn y maes Gwasanaethau Cymdeithasol. Mae ein trefniadau rheoli perfformiad yn seiliedig ar fesuryddion sy'n mesur a monitro hyn, a byddwn yn parhau i adeiladu ar yr hyn a ddywed unigolion wrthym o ran sut y gallwn wella ein darpariaethau ar lefel leol a sirol fel ein bod yn gallu sicrhau'r gefnogaeth, yr ymyraethau a'r gwasanaethau gorau i drigolion y sir at y dyfodol.

Hyrwyddo a gwella lles y rheiny yr ydym yn eu cynorthwyo

Yn y bennod hon, byddaf yn gwerthuso ein cynnydd yn ystod 2021/22 yn erbyn y chwe safon ansawdd sydd yn cael eu nodi gan y Llywodraeth yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

Yn ogystal, byddaf yn rhoi braslun o'r hyn rydym yn bwriadu ei wneud yn 2022/23.

SAFON ANSAWDD 1: *Gweithio gyda phobl i ddiffinio a chyd-gynhyrchu canlyniadau lles personol y maent am eu cyflawni*

Bu pandemig Covid-19 yn parhau i effeithio ar les personol pob un ohonom mewn rhyw ffordd neu'i gilydd yn ystod y flwyddyn, ac mae wedi bod yn gyfnod heriol a phrysur iawn i'r **Gwasanaeth Profi, Olrhain a Diogelu**, yn enwedig tua diwedd 2021 gyda'r niferoedd uchaf o achosion Covid-19 a wynebodd y sir ers ddechrau'r pandemig, ynghyd ag ansicrwydd ynghylch yr amrywiolyn Omicron.

Fodd bynnag, llwyddodd y Gwasanaeth i gydweithio'n effeithiol gyda thrigolion a sefydliadau er mwyn cadw Gwynedd mor ddiogel â phosib drwy dorri cadwyni trosglwyddo a chefnogi pobl sy'n wynebu'r her o orfod ynysu.

Yn anffodus, ond yn ddealladwy, mae gwaith ar y **Rhaglen i Drawsffurfio Iechyd a Gofal Cymunedol** yng Ngwynedd wedi arafu yn ystod y flwyddyn, wrth i gydweithwyr yn y Bwrdd Iechyd wynebu'r her enfawr o ymateb i'r pandemig a chynnal rhaglenni profi a brechu estynedig.

Serch hynny, mae'r timau Oedolion wedi bwrw ymlaen gyda chynlluniau i wireddu newidiadau ar yr elfen **Gwaith Cymdeithasol,** mewn paratoad ar gyfer y cyfnod nesaf pan gellir rhoi mwy o sylw i'r agenda integreiddio. Yn ystod y flwyddyn, gwnaed adolygiadau o feysydd allweddol yn cynnwys y gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth, y broses ar gyfer cofnodi gwybodaeth yn system WCCIS a'r trefniadau ar gyfer cau achosion. Bwriedir symud ymlaen i weithredu yn dilyn yr adolygiadau hyn.

Hefyd, yn ystod y flwyddyn, gwnaed y cam allweddol i ddiddymu'r **tîm Broceriaeth** a sicrhau cydweithio agos rhwng darparwyr gofal cartref a'r timau Oedolion mewn ardaloedd lleol. Golyga hyn fod penderfyniadau yn medru cael eu gwneud yn lleol ynglŷn â'r defnydd gorau o adnodd prin, a bod perthynas waith gref yn medru ffynnu. Mae hyn yn rhan o'r rhaglen ehangach ar gyfer sefydlu model gofal cartref newydd yn y sir.

Datblygiad pwysig arall yw gwaith sydd ar y gweill i gryfhau'r gefnogaeth **Therapi Galwedigaethol** sydd ar gael i bobl, a'r defnydd o offer. Mae hyn yn cynnwys ailedrych ar ein gwasanaeth teleofal a'r rôl y gallai technoleg ei chwarae ym mywydau trigolion Gwynedd. Bydd hyn, ochr yn ochr â chynlluniau i gefnogi datblygiadau cymunedol, yn ein cynorthwyo gyda'r nod o leihau dibyniaeth ar wasanaethau statudol, costus.

Llwyddiant a welwyd yn ystod y flwyddyn o safbwynt cydweithio gyda'r Bwrdd Iechyd oedd cyhoeddiad **Cytundeb Rhannu Gwybodaeth**, sy'n galluogi staff o sawl proffesiwn i rannu gwybodaeth ynglŷn â phobl sydd yn yr ysbyty a / neu bobl sy'n derbyn cefnogaeth yn y gymuned. Yn ogystal, datblygwyd system syml sy'n cael ei threialu, er mwyn hwyluso'r cyfathrebu rhwng ysbytai a'r timau adnoddau cymunedol gyda'r nod o leihau hyd arhosiad pobl yn yr ysbyty pan maent yno yn ddiangen.

Wrth edrych ymlaen i 2022/23 byddwn yn parhau gyda'r gwaith o **sefydlu model gofal cartref** yn y sir a hwyluso'r drefn i bobl adael yr ysbyty. Mae rhagor o wybodaeth ar gael am y model hwn yma. Byddwn hefyd yn blaenoriaethu datblygu opsiynau ar gyfer model drws ffrynt newydd ar gyfer iechyd a gofal gan ddatblygu ein gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chefnogaeth ymhellach.

Rydym wedi bod yn cydweithio â **Dewis Cymru** er mwyn symleiddio'r ffordd mae pobl y sir yn gallu dod o hyd i wybodaeth neu gyngor am eu llesiant. Pwrpas y wefan hon yw rhestru unrhyw wasanaeth sydd ar gael a allai fod o fudd i lesiant pobl er mwyn sicrhau eu bod yn derbyn y cymorth maent ei angen i arwain bywyd da.

Wrth gwrs, rydym wedi bod yn awyddus iawn i **gefnogi ffoaduriaid** sydd wedi gorfod ffoi eu cartrefi oherwydd rhyfel, yn cynnwys ffoaduriaid o Syria, Affganistan ac Wcráin. Ym mis Awst, mewn ymateb i'r sefyllfa drychinebus yn Affganistan, cynigiodd Cyngor Gwynedd gartref i unigolion oedd wedi ffoi'r wlad. Bûm hefyd yn cydweithio'n agos gyda'r mudiad Pobl i Bobl sy'n helpu pobl sydd mewn argyfwng drwy ddarparu cymorth a chefnogaeth bersonol, waeth beth fo'u hil, eu crefydd neu eu lleoliad.

Mae gennym ffrydiau gwaith ar y gweill i gefnogi ffoaduriaid sy'n cyrraedd o Wcráin er mwyn eu cefnogi gyda materion megis addysg i'r plant, cyfeiriadau at wasanaethau iechyd, gwaith a budd-daliadau, llety argyfwng, integreiddio cymunedol, gofal plant ac arian.

Mae'r Adran Tai ac Eiddo yn arwain ar sefydlu Canolfan Groeso i ffoaduriaid sy'n ffoi o Wcráin i Wynedd, ac yn cydweithio gyda'n partneriaid ar draws y gogledd i gefnogi hyd at 80 unigolyn yn y Ganolfan Groeso. Rydym yn cydweithio gyda landlordiaid preifat, cymdeithasau tai, busnesau a gwirfoddolwyr er mwyn sicrhau bod ffoaduriaid yn cael pob cymorth wrth sefydlu eu hunain yn y sir. Dyma ddywedodd y Cynghorydd Dyfrig Siencyn, Arweinydd Cyngor Gwynedd:

"Ein dymuniad yw cymryd pob cyfle posib i helpu'r dynol ryw mewn argyfwng, a dyna yr ydym yn ei wneud yma, gan obeithio gallu cynnig bywyd gwell i ffoaduriaid mewn angen tra bod eu mamwlad o dan y fath amgylchiadau."

Llun: Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru

SAFON ANSAWDD 2: *Gweithio gyda phobl a phartneriaid i ddiogelu a hyrwyddo iechyd corfforol, meddyliol a lles emosiynol pobl*

Rydym yn ceisio sicrhau bod pawb yn gwarchod eu hiechyd a'u lles ac yn mabwysiadu ffyrdd iach o fyw, gan dderbyn gofal a chymorth ataliol a rhagweithiol pan fo angen. Mae Cyngor Gwynedd yn ceisio cefnogi cymunedau mewn sawl ffordd er mwyn cyflawni datrysiadau ataliol eu natur sy'n cynyddu opsiynau gofal lleol, gan arwain hefyd at sicrhau bod ein cymunedau'n rhai cryf a gwydn. I wneud hyn, rydym wedi mapio gwasanaethau a grwpiau sy'n bodoli mewn cymunedau er mwyn adnabod bylchau, a chysylltu unigolion sydd angen cymorth gyda gwasanaethau, yn ogystal â hybu mentrau cymunedol.

Fel sydd eisoes wedi'i amlinellu, eleni rydym wedi parhau â'n hymdrechion i ddiogelu pobl yn erbyn Covid-19. Mae llawer iawn o waith wedi bod yn digwydd o fewn y Cyngor ac wrth gydweithio gydag asiantaethau allanol i sicrhau bod trigolion Gwynedd yn cadw mor ddiogel â phosib yn ystod yr argyfwng hwn.

Mae'r Cyngor wedi parhau, ar y cyd â'r Bwrdd Iechyd, i hyrwyddo a chefnogi'r **ymdrech frechu**. Erbyn mis Mawrth 2022, roedd 71,138 o bobl dros 18 oed wedi derbyn tri dos o'r brechlyn sy'n cyfateb i 70% o'r boblogaeth o'r oedran hynny. Rydym wedi cydweithio'n barhaus gyda'r Bwrdd Iechyd, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Llywodraeth Cymru a darparwyr gofal yn ystod y flwyddyn er mwyn sicrhau bod sefyllfa Covid-19 dan reolaeth a'n bod yn tynnu ynghyd er mwyn brwydro gyda'n gilydd i sicrhau'r ardrawiad lleiaf bosib ar bobl Gwynedd. Bydd y gwaith hwnnw'n parhau yn ystod 2022/2023 fel rhan o'r Rhaglen Frechu Genedlaethol.

O fewn Cynllun y Cyngor, mae **Cefnogi Llesiant Pobl** wedi cael ei adnabod fel blaenoriaeth gwella. Rydym wedi adnabod bod angen mwy o gefnogaeth ar rai trigolion er mwyn ymdopi gyda heriau bywyd, ac rydym yn buddsoddi, darparu a chynllunio nifer o wasanaethau ac ymyraethau er mwyn cefnogi pobl i wynebu a cheisio goresgyn eu problemau.

Fel rhan o'r ymdrechion i gefnogi llesiant pobl, mae'r **Rhaglen Cefnogi Pobl** wedi gweithio ar adnabod rhwystrau a gwella ein dealltwriaeth o sut mae ein gwasanaethau'n cael eu darparu ar hyn o bryd drwy nifer o ffrydiau gwaith amrywiol. Bwriad hyn yw galluogi i bobl Gwynedd edrych ar ôl eu llesiant eu hunain ac ymdopi gyda heriau bywyd fel eu bod yn gallu ffynnu, bod yn ddiogel ac yn iach. Mae rhai o'r ffrydiau gwaith yn cynnwys ymateb i **Dlodi Ariannol a Bwyd, Cefnogi Gofalwyr, Atal Digartrefedd, Cynhwysiad Digidol a Hyrwyddo Llesiant.** Byddwn hefyd yn canolbwyntio ein hymdrechion ar weithio ar draws gwasanaethau a gyda'n partneriaid ar ymyraethau i hyrwyddo llesiant i blant, pobl ifanc a phobl o bob oed; ac ar sut y gallwn gefnogi gwydnwch cymunedau.

Dros y 12 mis diwethaf rydym hefyd wedi bod yn mynd ati i addasu ac adfer nifer o raglenni sy'n mynd i'r afael â chefnogi pobl sy'n wynebu tlodi megis Dechrau'n Deg, Cynnig Gofal Plant 30 awr, budd-dal tai, tâl tai disgresiynol, darpariaeth gostyngiad Treth Cyngor, brecwast a chinio ysgol am ddim, grant dysgu disgyblion a grantiau eraill i ysgolion, rhaglenni cyflogadwyedd megis Cymunedau am Waith a'r Fframwaith Ymgysylltiad a Datblygiad Pobl Ifanc, a rhaglenni tlodi tanwydd megis Cymru Gynnes.

Mae'r Cyngor wedi cefnogi **banciau bwyd** y sir gyda chyflenwad bwyd ynghyd â grantiau cyfalaf a refeniw tuag at gostau rhedeg; rydym hefyd wedi tynnu adnoddau o sawl grant cenedlaethol ynghyd i gefnogi 20 Cynllun Bwyd Cymunedol drwy'r sir dros y 12 mis diwethaf. Mae'r cynlluniau'n ymwneud â thyfu a darparu bwyd a phrydau, lleihau gwastraff bwyd, a datblygu sgiliau coginio.

Mae nifer o'r cynlluniau bwyd wedi datgan eu dymuniad i fod yn rhan o rwydwaith sirol er mwyn gallu rhannu adnoddau, cefnogi ei gilydd, ac edrych ar gyfleon i gydweithio. Mae nifer o'r cynlluniau wedi datgan eu dymuniad i weithio'n agosach gyda rhai o wasanaethau'r Cyngor er mwyn gallu cyfeirio'r trigolion sy'n dod atynt i gefnogaeth sydd ei hangen arnynt, yn arbennig felly tai, iechyd meddwl, gofal, budd-daliadau ac incwm, gwaith, dyledion a chamddefnyddio sylweddau.

Mae **costau tanwydd** i gadw cartrefi'n gynnes wedi cynyddu'n sylweddol ac yn cael effaith ar incwm trigolion Gwynedd, gan wthio nifer o deuluoedd i dlodi neu ymhellach i dlodi. O ganlyniad, mae'r Cyngor yn cydweithio â Llywodraeth Cymru ar sut rydym yn gwella cyflwr tai er mwyn i ni allu gosod y mesurau carbon isel fydd yn eu tro yn arwain at leihau tlodi tanwydd. Rydym yn cydweithio â'r sector preifat ar gynllun Eco i ehangu'r nifer o dai sy'n cael mesurau cymorth. Rydym hefyd yn edrych ar ehangu'r cynllun i gwmpasu ardaloedd cyfan yn sgil Arbed am byth. Mae partneriaid y Cyngor yn cynnwys Nyth, Cymru Gynnes, a grwpiau cymunedol megis Ynni Twrog a'r Dref Werdd i ddatblygu cynlluniau carbon isel er mwyn ymateb i her tlodi tanwydd.

Rydym wedi gallu sicrhau y bydd **nwyddau mislif am ddim** ar gael i drigolion Gwynedd yn nhoiledau 10 o lyfrgelloedd y sir er mwyn mynd i'r afael â thlodi mislif ac i godi ymwybyddiaeth o fuddiannau amgylcheddol cynnyrch y gellir ei ail-ddefnyddio. Gall unrhyw un sydd angen nwyddau mislif helpu eu hunain. Cynhaliwyd ymgyrchoedd hefyd i gynnig nwyddau mislif ailddefnyddiadwy i drigolion, sydd wedi profi'n boblogaidd iawn felly byddwn yn parhau â'r ymgyrchoedd hyn yn 2022/23.

Yn 2022/23, bydd y Rhaglen Cefnogi Pobl yn:

- Penodi Cydlynydd a Swyddog Cefnogi Cynhwysiad a Threchu Tlodi ar y cyd gyda'n partneriaid
- Sefydlu Rhwydwaith Tlodi Bwyd
- Cefnogi trigolion gyda darpariaeth fwyd brys a chyngor ariannol
- Ehangu ar y gefnogaeth leol i drigolion ymgeisio am fudd-daliadau a chael mynediad i gyngor ariannol
- Sefydlu ymgyrchoedd hyrwyddo budd-daliadau lleol yn arbennig er mwyn targedu aelwydydd incwm isel a theuluoedd drwy'r ysgolion
- Ail-gydio yn ein trefniadau cynllunio a chydweithio ar draws partneriaid megis y Grŵp Cynhwysiad Ariannol, Grŵp Lles a Grŵp Cynhwysiad Digidol.

Bu'r **Bartneriaeth Ddysgu Iechyd a Lles** yn cyfarfod yn fwy rheolaidd yn ystod y pandemig i drafod sut i hyrwyddo llesiant pobol drwy hybu'r 5 Ffordd at Les gan Iechyd Cyhoeddus Cymru. Mae'r llyfryn Edrych ar ôl fy Hun wedi bod yn ganolog i'r gwaith a, law yn llaw â hyn, sefydlwyd tudalen Facebook sy'n rhannu ystod eang o wybodaeth a digwyddiadau iechyd a llesiant yng Ngwynedd.

Ar 10-16 Mai, cynhaliwyd **Wythnos Ymwybyddiaeth Iechyd Meddwl**, sef wythnos sy'n rhannu negeseuon a gwybodaeth allweddol am iechyd meddwl a'r gwasanaethau cymorth a chefnogaeth sydd ar gael. Hyrwyddwyd negeseuon am y 5 Ffordd at Les ar wefannau cymdeithasol y Cyngor a phenodwyd diwrnod penodol o'r wythnos ar gyfer pob un o bum thema'r 5 Ffordd at Les.

Rhoddwyd sylw arbennig i iechyd meddwl dynion a lluniwyd fideo o ddynion o bob cefndir a galwedigaeth yn dweud "Dw i'n barod i siarad, wyt ti?".

Cynhaliwyd cyfres o weithgareddau yn rhad ac am ddim i blant a phobl ifanc Gwynedd drwy **Gaeaf Llawn Lles**, sef menter wedi'i hariannu gan Lywodraeth Cymru. Roedd y gweithgareddau'n cynnwys clwb celf, gweithdai dawns, dosbarthiadau syrcas, gweithgareddau chwaraeon, gweithdai gwyddoniaeth, clwb garddio a llawer mwy.

Mae'r **Tîm Llwybrau Llesiant** yn darparu ystod eang o wybodaeth, gwasanaethau a gweithgareddau sy'n ymateb i anghenion unigolion gydag anableddau dysgu, eu teuluoedd a'u gofalwyr yng Ngwynedd. Yn ystod y pandemig, mae'r tîm wedi parhau i gynnal rhaglen wythnosol o sesiynau a gweithgareddau i hybu lles yr unigolion - yn gorfforol, yn emosiynol ac yn gymdeithasol. Er enghraifft, trefnwyd te prynhawn i oedolion hŷn Bangor, noson bingo yn yr Empire a thaith i'r sinema yng Nghell B ym Mlaenau Ffestiniog. Yn ogystal, mae'r Clwb Garddio wedi mwynhau wrth gyfrannu at ddatblygiad yr Ardd Gymunedol yng Nghanolfan Byw'n Iach yng Nghaernarfon. Rydym hefyd yn cydweithio gydag asiantaethau eraill er mwyn cynnal sesiynau gwybodaeth i gryfhau'r cyfleoedd i wella llesiant, er enghraifft sesiynau Pencampwyr Gwiriad Iechyd Blynyddol gyda Conwy Connect, sesiynau Rhywioldeb a Pherthnasedd gyda Sparc 2 a Love2MeetU, ac rydym yn cydweithio'n agos gyda Gig Buddies er mwyn darparu cyfleoedd creu perthnasau a chynnal digwyddiadau cymdeithasol.

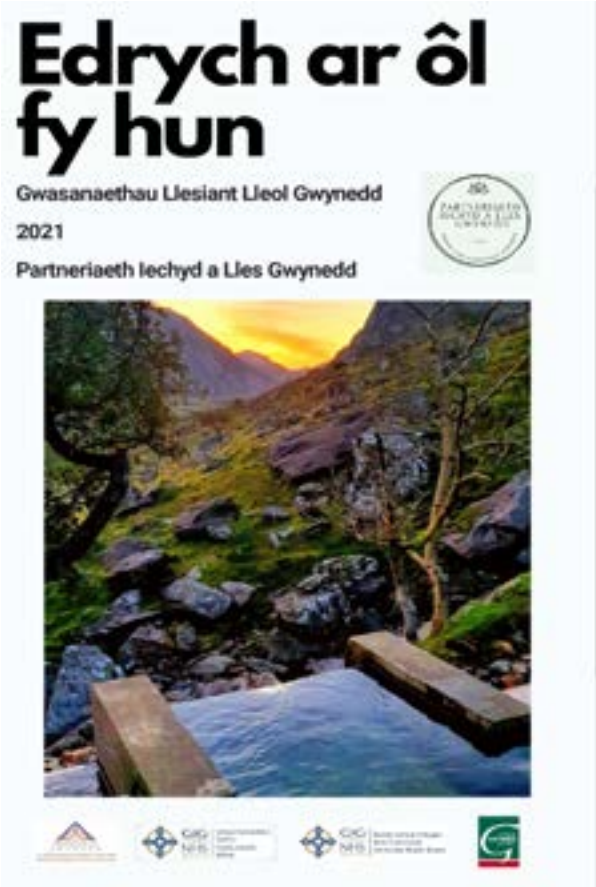

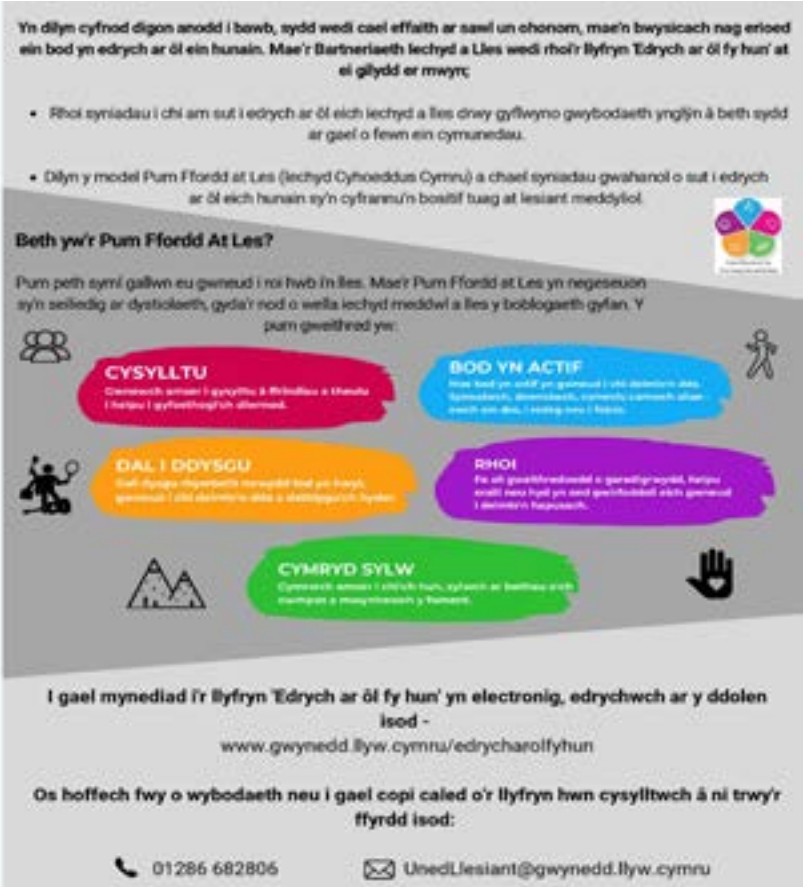

Yn ogystal, mae'r tîm wedi helpu unigolion i ddefnyddio'r ap Insight sy'n cynnig cyfleoedd i gymryd rhan mewn sesiynau grŵp ar-lein gydag unigolion eraill ledled Cymru. Mae hyn wedi golygu darparu offer digidol a hyfforddiant i unigolion a'u teuluoedd, gyda chefnogaeth Gogledd Cymru Gyda'n Gilydd. Mae'r tîm hefyd yn parhau i fod yn bwynt cyswllt pwysig ar gyfer rhannu gwybodaeth gydag unigolion, teuluoedd, gofalwyr a mudiadau eraill am y cyfleodd sydd ar gael iddynt ar ein gwefan a thrwy ein cyfryngau cymdeithasol er mwyn annog unigolion i gymryd rhan a sicrhau bod gwybodaeth ar gael i bawb.

Mae aelodau'r Tîm Llesiant hefyd yn gweithio gydag unigolion ar lefel un i un er mwyn gweithio tuag at eu nodau llesiant personol. Gallai hyn gynnwys amryw o weithgareddau megis chwilio am swyddi, hyfforddiant trafnidiaeth gyhoeddus, cefnogaeth mewn apwyntiadau ac ati.

Mae **Rhwydwaith Gofalwyr Gwynedd** wedi gweithio i ddod ag asiantaethau a gofalwyr di-dâl ynghyd er mwyn rhannu gwybodaeth a syniadau drwy bennu thema benodol ar gyfer pob cyfarfod e.e. gofalu am berson gyda dementia, gofalu am berson sydd â phroblemau iechyd meddwl. Cyfoethogwyd y cyfarfodydd hyn gyda gofalwyr di-dâl yn rhannu profiadau er mwyn annog yr asiantaethau oedd yn bresennol i ystyried sut i ddatblygu eu gwasanaethau.

Ar **Ddiwrnod Hawliau Gofalwyr** cynhaliom ymgyrch ar-lein i godi ymwybyddiaeth o hawliau gofalwyr. Yn ystod **Wythnos Gofalwyr,** cynhaliwyd ymgyrch mewn fferyllfeydd i godi ymwybyddiaeth o ofalwyr di-dâl a'r cymorth sydd ar gael iddynt. Cynhyrchwyd cerdyn busnes i'w gynnwys gyda phob pecyn ail bresgripsiwn, ac mae'r adborth a dderbyniom yn nodi bod y wybodaeth hon wedi arwain at rhai yn cysylltu gyda Cynnal Gofalwyr. Gyda'r pwysau wedi cynyddu ar ofalwyr di-dâl yn sgil y pandemig, roeddem yn falch o allu gwneud defnydd llawn o grant ysbaid ar gyfer gofalwyr di-dâl. Gyda'r grant, ariannwyd prosiectau amrywiol, yn cynnwys cyflogi aelod o staff i weithio i gefnogi gofalwyr di-dâl yn gysylltiedig â chleifion oedd ar ward Hergest (yn ogystal â gofalwyr di-dâl i bobl gyda phroblemau iechyd meddwl o fewn y gymuned), ac ariannu Eryri Cydweithredol i fedru rhoi gwasanaeth eistedd neu "fynd am dro" i unigolion er mwyn galluogi i'w gofalwyr di-dâl gael ysbaid.

Mae'r prosiect gyda **Gofalwyr Ifanc** wedi mynd o nerth i nerth eleni. Uchelgais Llywodraeth Cymru oedd sicrhau Cerdyn Adnabod i Ofalwyr Ifanc, ac rydym wedi cyflawni'r uchelgais hon drwy greu a darparu cerdyn ac Ap "AiDi" i Ofalwyr Ifanc Gwynedd a Môn.

Ar **Ddiwrnod Cenedlaethol Gofalwyr Ifanc**, cynhaliwyd digwyddiad yn Storiel Bangor i ddathlu'r gwaith hwn a dathlu cyfraniad gofalwyr ifanc eu hunain. Mynychodd gofalwyr ifanc o'r ysgolion uwchradd fu'n treialu'r ap.

Gydag arian ychwanegol a gawsom gan Lywodraeth Cymru i gefnogi'r gwaith hwn, rydym wedi comisiynu prosiect **Ynys Blastig** i greu adnoddau addysgol creadigol (drwy ddulliau megis animeiddio) i godi ymwybyddiaeth dysgwyr, athrawon a phobl broffesiynol o oblygiadau bod yn ofalwr ifanc a sut y gallai hyn effeithio ar eu bywyd. Hefyd, bydd Cread Cyf. yn datblygu'r ffilm fer a grëwyd er mwyn cyflwyno'r ap drwy greu ffilm ddogfen yn portreadu diwrnod ym mywyd gofalwr ifanc.

Ym mis Medi 2021 derbyniwyd grant o £25,000 fel rhan o lansiad **Cymdeithas sy'n Heneiddio** er mwyn datblygu cynllun oed gyfeillgar. Penderfynwyd gwario'r grant hwn drwy gynnig grantiau bychain i fudiadau a grwpiau cymunedol ledled Gwynedd. Roedd y gweithgareddau a gynigwyd gan y grwpiau hyn yn amrywio o weithgareddau wythnosol yn cynnig paned, sgwrs a gweithgaredd i bobl hŷn yr ardal i ddigwyddiadau ffitrwydd a chinio Nadolig/Gŵyl Ddewi. Gwyliwch fideo o un digwyddiad a gynhaliwyd gan Yr Orsaf ym Mhenygroes dros gyfnod y Nadolig yma.

Yn unol â chanllawiau'r grant aethpwyd ati hefyd i glywed barn pobl hŷn Gwynedd am y gefnogaeth sydd ei angen arnynt wrth ailafael mewn bywyd cymdeithasol yn dilyn Covid-19, a bydd yr adborth hwn yn chwarae rhan allweddol wrth i ni ddatblygu cefnogaeth a rhwydwaith i geisio mynd i'r afael ag unigrwydd, ynysigrwydd a'r heriau sy'n wynebu pobl hŷn ar draws Gwynedd.

Mae'r **Gwasanaeth Anableddau Dysgu** wedi llwyddo i ddarparu cyfleodd dydd ac ysbaid i unigolion mewn sefyllfaoedd blaenoriaeth eleni. Trwy wneud y defnydd gorau a mwyaf creadigol o'n hybiau a'r darpariaethau ysbaid yn uned Sŵn y Môr, Pwllheli a Brookfield ym Mangor, rydym wedi llwyddo i ailgyflwyno unigolion i gyfleoedd dydd gan gynnig arosiadau ysbaid hefyd. Rydym wedi gwneud hyn wrth ailasesu a chydweithio'n agos gyda'r darparwyr a'r teuluoedd gan sicrhau ein bod yn cadw at gyfyngiadau Covid-19.

Mae'r ddarpariaeth ysbaid wedi bod yn adnodd pwysig iawn er mwyn ymdrin â nifer o sefyllfaoedd argyfwng. Drwy gyfrwng grant gofalwyr gan Lywodraeth Cymru rydym wedi rhentu byngalo hygyrch gan Antur Waunfawr, sydd wedi cynyddu ein darpariaeth ysbaid/egwyl fer i ofalwyr. O ganlyniad, mae nifer o unigolion a theuluoedd wedi elwa o'r ddarpariaeth hon. Wrth i'r cyfyngiadau lacio rydym yn rhagweld y byddwn yn cydweithio i flaenoriaethu cynyddu'r capasiti o fewn ein darpariaeth ysbaid a chyfleoedd dydd er mwyn ymestyn nifer y dyddiau y gellir eu cynnig, ac i gwrdd ag anghenion unigolion sy'n y broses o droi'n 18, yn gadael ysgol ac yn trosglwyddo i'n gwasanaeth.

Mae cwrdd ag anghenion **lletya a chefnogaeth** unigolion gydag anabledd dysgu yn parhau i fod yn flaenoriaeth uchel. Rydym yn cynllunio ymlaen ar gyfer yr angen, ac rydym wedi adnabod y bydd 75 o unigolion angen llety â chefnogaeth o fewn y 5 mlynedd nesaf. Rydym yn categoreiddio o fewn grwpiau blaenoriaeth ac yn gweld cynnydd o ran adnabod a darganfod lleoliadau. Yn ystod y flwyddyn, bûm yn cydweithio'n agos gyda chymdeithasau tai ac Adran Tai ac Eiddo y Cyngor er mwyn cyfarch yr anghenion hyn. Mae angen amrywiaeth o fodelau llety a chefnogaeth, gyda phwyslais ar gynllunio neu addasu rhai eiddo i sicrhau eu bod yn hygyrch, addas a phwrpasol. Yn ogystal, mae cydweithio gyda'n partneriaid allweddol a'r Bwrdd Iechyd yn hanfodol wrth geisio adnabod llety arbenigol i unigolion gydag anghenion cymhleth a dwys a'r boblogaeth hŷn o fewn y maes anableddau dysgu.

Dros y 6 mis diwethaf rydym wedi adnabod lleoliadau i 14 o unigolion, sy'n cynnwys adnabod a chyflwyno unigolion i wagleoedd tai â chymorth sy'n addas ar gyfer eu hanghenion yn ogystal â chynllunio wrth addasu llety a gweithio'n agos gyda'r Uned Gomisiynu i adnabod darparwyr drwy'r broses dendro.

Mae cynnig **cyfleoedd hyfforddiant addas ynghyd â phrofiad a chyfleoedd gwaith** yn parhau i fod yn flaenoriaeth o fewn y Gwasanaeth Anableddau Dysgu. Rydym yn cydweithio i ddarparu cyfleoedd i unigolion o fewn ein hybiau i ddatblygu sgiliau, ennill profiad a chymwysterau sy'n cefnogi unigolion i gwrdd â'u potensial, boed hynny drwy gyfle gwaith gwirfoddol neu gyflogedig.

Mae **Cwrs a Sgwrs** yn brosiect ar y cyd rhwng y Gwasanaeth Anabledd Dysgu ac Agoriad Cyf. Bwriad y prosiect yw darparu prydau maethlon i unigolion ardal Dwyfor ac Eifionydd gan gynnig cyfleoedd gwaith i unigolion ag anabledd dysgu ar yr un pryd wrth iddynt baratoi, arlwyo a dosbarthu'r prydau.

Yn ystod dau fis cyntaf y prosiect, darparwyd oddeutu 30 o brydau yr wythnos i unigolion yn ardaloedd Pwllheli, y Ffôr a dalgylch Porthmadog. Roedd dau unigolyn yn gweithio yn y gegin, gyda dau unigolyn arall yn chwarae rhan allweddol yn danfon y prydau. Mae Cwrs a Sgwrs wedi ymestyn ymhellach, gan gydweithio gydag Antur Aelhaearn, i ddarparu oddeutu 50 o brydau yn wythnosol i glwb cinio Llanaelhaearn a Threfor. Mae hyn yn caniatáu i ni gynnig diwrnod ychwanegol o waith i unigolion fel rhan o'r prosiect, gan ennill elw ychwanegol y gallwn ei fuddsoddi i ymestyn y fenter ymhellach o amgylch y sir. Yn ystod 2022/23, mae bwriad ymestyn y prosiect ymhellach eto, drwy ei ymestyn i ddau ddiwrnod yr wythnos a chynnig gwaith ychwanegol i ddau unigolyn, gan hefyd gydweithio â Popty Prysur i gyflenwi cacennau i'w gwerthu yng Nghaffi Agoriad ym Mhen y Pass ac yng Nghaergybi.

Yn ystod blynyddoedd diweddar, mae cynnydd sylweddol wedi bod yn niferoedd y plant sy'n derbyn diagnosis o **awtistiaeth** yn y sir. O ganlyniad, rhagwelir y bydd cynnydd sylweddol yn y galw am wasanaethau yn y blynyddoedd sydd i ddod, ac felly rydym wedi sefydlu **Cynllun Awtistiaeth** ar gyfer 2021-23 er mwyn darparu cyd-destun i ddatblygu cyfeiriad strategol ar gyfer gwella canlyniadau i bobl ag awtistiaeth a'u gofalwyr.

Yn dilyn bidiau ariannol llwyddiannus i ddatblygu a gweithredu ar **Gynllun Awtistiaeth Gwynedd a Môn**, rydym bellach mewn sefyllfa i symud ymlaen i gynllunio ar gyfer sefydlu'r tîm a hysbysebu am gydlynydd a dau weithiwr cymdeithasol. Yn unol â'r Cod Ymarfer, un o'r blaenoriaethau yw sicrhau hyfforddiant a chodi ymwybyddiaeth o awtistiaeth ar gyfer y gweithlu.

Mae **Tîm Derwen**, sef y Tîm Integredig Plant Anabl, yn bartneriaeth rhwng Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr ac Adran Gwasanaethau Cymdeithasol Cyngor Gwynedd. Mae'r tîm yn gweithio i ddarparu cefnogaeth arbenigol i blant sydd ag amhariad neu oediad yn eu datblygiad, plant anabl a phlant â gwaeledd. Yn ystod y flwyddyn mae'r tîm wedi parhau i ddarparu gwasanaethau i gefnogi plant a phobl ifanc ynghyd â'u teuluoedd, gan hefyd gydweithio'n agos gyda gwasanaethau ac elusennau yn ôl yr angen er mwyn sicrhau bod lleisiau ac anghenion plant anabl yn cael eu clywed.

Yn ystod 2022-23 bydd Derwen yn edrych ar y ffordd y derbynnir a chesglir adborth gan ddefnyddwyr y gwasanaeth yn ogystal ag edrych ar ddatblygu'r holiadur a ddefnyddir. Yn ychwanegol at hyn bydd y gwasanaeth yn asesu effeithiolrwydd y gwasanaethau a ddarperir.

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am sicrhau diogelwch pobl y sir, ac rydym yn cymryd y cyfrifoldeb hwn o ddifri. Mae'r Cyngor yn cymryd rhan weithredol ym **Mwrdd Diogelu Plant Gogledd Cymru**, **Bwrdd Diogelu Oedolion Gogledd Cymru** (ynghyd â'r is-grwpiau), **Bwrdd Gweithredol Diogelu Plant ac Oedolion Gwynedd a Môn, Bwrdd Cymunedau Diogel Gogledd Cymru (ynghyd ag is-grwpiau o fewn y maes) a Phartneriaeth Diogelwch Cymunedol Gwynedd a Môn**, ac fel Cyfarwyddwr Corfforaethol, mae gennyf hefyd gyfrifoldebau penodol yn y maes diogelu.

Mae gennym drefniadau ar waith yn fewnol i sicrhau diogelwch trigolion Gwynedd, ac mae **Arolygiaeth Gofal Cymru** yn cynnal arolygon cyson o'n gwaith i sicrhau ei fod o'r safon orau. Eleni, cynhaliodd yr Arolygiaeth gyfarfod blynyddol gyda mi fel Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol er mwyn adolygu ein prosesau a'n gweithdrefnau, ynghyd ag unrhyw brif feysydd gwaith sydd gennym ar y gweill. Ym mis Tachwedd, cyhoeddodd Arolygiaeth Gofal Cymru lythyr yn crynhoi canfyddiadau ein Archwiliad Sicrwydd.

Mae gan Gyngor Gwynedd **Banel Strategol Diogelu** sy'n cael ei gadeirio gan yr Aelod Cabinet dros Blant a Phobl Ifanc, y Cynghorydd Dilwyn Morgan. Nod y Panel hwn yw sicrhau bod trefniadau a gweithdrefnau addas ar waith ar lefel gorfforaethol ar draws y Cyngor er mwyn sicrhau diogelwch plant, pobl ifanc ac oedolion. Ers 2017/18 mae'r Panel hefyd yn gyfrifol am drosolwg o faterion diogelu ehangach ar draws Gwynedd, megis Diogelwch Cymunedol. Gallwch weld Adroddiad Blynyddol y Panel ar gyfer 2021/22 yma.

Materion Diogelu Oedolion

Mae nifer yr **adroddiadau diogelu** sydd wedi ein cyrraedd yn ystod y flwyddyn ariannol ddiwethaf wedi sefydlogi i 469, o'i gymharu â 558 o adroddiadau diogelu y flwyddyn flaenorol. Mae'n debyg bod y ffigwr wedi sefydlogi eleni gan fod y ffigwr uchel y llynedd yn rhannol i wneud â'r ffaith nad oedd gweithwyr proffesiynol â'r un mynediad i allu gweld unigolion wyneb yn wyneb yn ystod y cyfnodau clo a bod gor-adrodd oherwydd nad oedd modd gosod yr un mesurau i ddiogelu oedolion.

Mae ein gallu i **ymateb i bryderon diogelu o fewn yr amserlen statudol o 7 diwrnod** yn is na'r hyn y buasem yn ei ddisgwyl o gymharu â'r blynyddoedd cynt, sef cyfartaledd o 88.3% mewn cymhariaeth â 93.2% yn 2020/21. Un o'r prif rwystrau o ran gallu ymateb yn brydlon yw bod swyddogion yn disgwyl am wybodaeth yn ôl gan weithwyr, ac mae arafwch ar hyn o bryd gyda'r achosion hynny sydd â chyswllt gydag ysbytai yn benodol. Er hynny, mae penderfyniad yn cael ei wneud ymhen 5 diwrnod gwaith ar gyfartaledd. Bydd mesurau diogelu wedi eu rhoi mewn lle yn y mwyafrif helaeth o achosion cyn bod adroddiad yn cael ei gyflwyno.

Gwelwyd dirywiad hefyd yn **nifer yr achosion lle mae'r perygl wedi'i reoli**. Cafwyd 84.4% o achosion lle mae'r perygl wedi ei reoli yn 2021/22, o gymharu â 98% yn y flwyddyn flaenorol. Gwiriwyd y perfformiad hwn gan yr Uwch Dîm Rheoli, a nodwyd mai'r prif reswm am y dirywiad yn y perfformiad yw bod yr adroddiad cau yn cael ei lenwi'n anghywir ac felly bod y cofnod yn anghyson â'r perfformiad gwirioneddol. Mewn ymateb i hyn, cyflwynwyd ffurflen gasglu data newydd ar 1 Ebrill 2022, sy'n llawer mwy syml ac nid oes modd camddehongli'r cwestiynau. Byddwn yn craffu'r data dros y misoedd nesaf i sicrhau bod y ffurflen newydd yn adlewyrchu'r gwaith sydd yn cael ei gyflawni i ddiogelu oedolion Gwynedd.

Mae cyfarfodydd diogelu wedi bod yn cael eu cynnal yn rhithiol ers cychwyn y cyfnod pandemig. Mae hyn wedi bod yn llwyddiant mawr mewn Awdurdod sydd mor ddaearyddol eang. Gwelwn fod cyfarfodydd yn digwydd yn llawer mwy amserol ac mae presenoldeb ein partneriaid yn y cyfarfodydd yn llawer gwell. Mae cyfarfod yn y modd hwn yn sicrhau gwell cynrychiolaeth sy'n arwain at drafodaethau mwy ystyrlon.

Cafodd 32 achos eu hystyried o dan **a.5, Pryderon Proffesiynol** yn ystod 2021/22. Mae rhwystredigaeth yn parhau o ran y diffyg canllawiau i'r ffrwd gwaith hwn. Mae Grŵp Tasg cenedlaethol yn gweithio i gyfarch hyn a'r gobaith yw bod canllawiau'n cael eu cyhoeddi'n ystod yr haf.

Mae gennym berthynas weithio effeithiol â'n partneriaid o fewn y Bwrdd Iechyd a'r Heddlu, ac mae trafodaethau am achosion yn digwydd yn amserol iawn. Rydym yn gweithredu i sicrhau bod ymarfer da parhaus o ran rhannu gwybodaeth er mwyn asesu'r risgiau a sicrhau bod cynlluniau diogelu cadarn yn eu lle.

Sefydlwyd fforwm **Rheoli Risg i Oedolion Bregus (VARM)** yng Ngwynedd o fewn y flwyddyn ddiwethaf. Mae'n fforwm effeithiol i drafod unigolion na fyddai'n cyrraedd y meini prawf ar gyfer diogelu ond eu bod yn unigolion bregus yn y gymdeithas. Mae'r VARM yn fforwm amlasiantaethol sy'n cael ei arwain gan yr Heddlu er mwyn lleihau'r galw ar wasanaethau rheng flaen drwy sicrhau bod unigolion yn derbyn cefnogaeth briodol ac addas.

Mae'r Adran Oedolion wedi sefydlu **Fforwm Oedolion Bregus** er mwyn trafod unigolion a allai fod ag anghenion deuol. Mae'r fforwm yn sicrhau nad yw unigolion yn mynd ar goll o fewn y gwasanaethau a'u bod yn derbyn cefnogaeth addas ac amserol.

Bûm yn llwyddiannus mewn cais i Lywodraeth Cymru i sicrhau grant i gyfarch ein rhestr aros **Trefniadau Diogelu wrth Amddifadu o Ryddid (DoLS)**. Mae'r arian wedi cael ei ddefnyddio i gyflogi Aseswyr Budd Gorau o fewn yr uned ac i brynu gwasanaeth gan Reed Consultancy i wneud asesiadau ar ein rhan. Mae nifer helaeth o'r asesiadau DoLS yn parhau i gael eu gwneud yn rhithiol ond mae ymweliadau wyneb yn wyneb yn digwydd pan mae'r cyfyngiadau'n caniatáu.

Materion Diogelu Plant

Mae **Tîm Emrallt** yn wasanaeth ymgynghorol newydd yng Ngwynedd sy'n canolbwyntio ar adnabod ac ymateb yn gynnar i blant a phobl ifanc sy'n arddangos ymddygiad rhywiol niweidiol a phroblemus. Mae gwaith y Tîm yn cynnwys gwella sgiliau gweithwyr, darparu adnoddau ac ymyraethau ar gyfer yr holl weithwyr proffesiynol ac, yn bennaf oll, hyrwyddo ymagwedd amlasiantaethol mewn maes a welir fel un cymhleth a sensitif ar adegau.

Er gwaethaf Covid-19, mae Tîm Emrallt wedi parhau i ddarparu gwasanaeth yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Mae cysylltiadau wedi parhau ar draws yr holl asiantaethau, ac mae gwaith wedi canolbwyntio ar feysydd penodol megis camdriniaeth o fewn y teulu, anghenion dysgu ychwanegol a lleoliadau maethu/preswyl. Rydym yn cynnig cyngor ac ymgynghoriadau i weithwyr proffesiynol sy'n amrywio o weithwyr cymdeithasol, athrawon, nyrsys ysgol, cymorthyddion ysgol, rhieni a gofalwyr maeth.

Yn 2021, ein prif amcan oedd rhoi pecyn o hyfforddiant i staff er mwyn hyrwyddo pwysigrwydd sefydlu 'iaith gyffredin' rhwng gweithwyr proffesiynol a rhoi'r offer angenrheidiol iddynt deimlo'n hyderus wrth asesu ymddygiadau rhywiol iach, problemus a niweidiol. Byddai hyn hefyd yn eu cynorthwyo i fabwysiadu ymateb cyson a phriodol i bob plentyn a pherson ifanc. Mae Gwynedd yn gweithio mewn partneriaeth â Brook, Prosiect AIM a'r NSPCC, ac mae'r tîm wedi cael eu hyfforddi i gyflwyno hyfforddiant megis 'Brook traffic light' ar draws pob sector. Hyd yma, mae 671 o weithwyr proffesiynol Gwynedd wedi mynychu un neu fwy o'n digwyddiadau hyfforddiant.

Ar hyn o bryd mae gan y tîm amserlen hyfforddi ar waith ar gyfer 2022 sy'n cynnwys Datblygu Dealltwriaeth o Ymddygiad Rhywiol Niweidiol, Diogelwch ar-lein, caniatâd a pherthnasoedd iach, model asesu AIM dan 12 ac AIM 3 a hyfforddiant Gofalwyr Maeth yr NSPCC.

Rydym yn **Rhiant Corfforaethol** i blant mewn gofal yng Ngwynedd, lle rydym yn gweithredu'r cyfrifoldeb uniongyrchol i sicrhau fod gwasanaethau priodol ac addas ar gael ar eu cyfer. Mae'r Panel Rhiant Corfforaethol yn cael ei gadeirio gan yr Aelod Cabinet ar gyfer Plant a Chefnogi Teuluoedd, y Cynghorydd Dilwyn Morgan. Fel arfer, mae plant yn dod i'n gofal o dan amgylchiadau anodd iawn, ac rydym yr un mor uchelgeisiol ar gyfer y plant yma ag y byddai unrhyw un ar gyfer ei blentyn ei hun.

Ar ddiwedd Mawrth 2022 roedd 273 o blant yng ngofal y Cyngor, ac roedd 66% o'r rhain yn derbyn gofal mewn lleoliad maeth, gyda 36% o ofalwyr maeth yn deulu neu ffrindiau a 23% o blant mewn gofal wedi eu lleoli gyda'u rhieni, ac felly'n parhau gartref.

Gyda chyfyngiadau yn sgil y pandemig yn parhau, mae ein **hadolygiadau statudol** Plant mewn Gofal wedi parhau'n rhithiol yn ystod y flwyddyn a aeth heibio. Er bod plant a theuluoedd yn arfer â'r trefniadau newydd, mae sawl enghraifft lle bu'r trefniadau rhithiol yn rhwystr i'n gallu i gynnwys plant a theuluoedd yn llawn mewn adolygiadau. Mae enghreifftiau eraill lle mae'r dechnoleg wedi creu cyfleoedd i deuluoedd ymuno; lle nad oedd hynny mor rhwydd yn y gorffennol.

Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi cynnal gwaith ymgynghorol gyda phobl ifanc er mwyn ceisio canfod yr hyn sy'n hwyluso ac yn rhwystro eu cyfranogiad. Y nod yw defnyddio'r wybodaeth ddaw o'r ymarferiad i finiogi ychydig ar y trefniadau gwaith. I'r dyfodol mae'n bosibl mai canolbwyntio ar weld plant wyneb yn wyneb fydd y flaenoriaeth ac i adolygiadau fod wyneb yn wyneb neu'n rhithiol yn ôl yr angen.

Ar ddechrau'r cyfnod clo cyntaf, gwelwyd peth crebachu ar ba mor weladwy oedd asiantaethau mewn gwaith uniongyrchol gyda theuluoedd. Wrth i gyfyngiadau'r pandemig lacio, mae asiantaethau wedi gallu dod yn rhan gynyddol o'r trefniadau gofal a chefnogaeth ac amddiffyn plant unwaith eto. Nid yw pethau wedi cyrraedd y lefel cyn y pandemig. Amser a ddengys i ba raddau y bydd modd i hyn oll ail-sefydlogi ac inni weld unwaith eto y rhwydwaith eang o wasanaethau ac asiantaethau yn darparu gofal i deuluoedd.

Mae'r trefniadau argyfwng o safbwynt cynnal y ddyletswydd statudol **Amddiffyn Plant** wedi parhau, gyda threfniadau dros dro i gynnal Cynadleddau Amddiffyn yn rhithiol. Fel gydag Adolygiadau Statudol, mae manteision i rai teuluoedd ac anfanteision i eraill. Y gobaith yw y bydd Cynadleddau Amddiffyn Plant cychwynnol yn cael eu cynnal wyneb yn wyneb fel un o'r meysydd cyntaf i ddychwelyd i drefn arferol ôl-bandemig. Gellir gweld a fydd parhau i gynnal rhai Cynadleddau Adolygol yn rhithiol yn fwy ymarferol i asiantaethau i'r dyfodol. Mae ein gwaith ar arloesi ym maes amddiffyn plant wedi parhau yn ystod y flwyddyn, ac mae'r prosiect Amddiffyn Plant yn Effeithiol wedi'i werthuso gyda chanlyniadau addawol iawn. Y bwriad yw rhaeadru'r model i rai o Awdurdodau Lleol eraill Gogledd Cymru.

Yn ystod 2021/22, cynhaliwyd 302 o gynadleddau amddiffyn plant. Roedd canran y cynadleddau achos lle ystyriwyd fod yr asesiadau risg o safon uchel yn 99% ac yn gyson â'r blynyddoedd diweddar. Mae'r perfformiad cyson uchel hwn yn dangos effaith ein buddsoddiad mewn ymarfer i sicrhau penderfyniadau da sy'n gwarchod hawliau plant a'u teuluoedd.

Mae **Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid Gwynedd a Môn** wedi cyflawni canlyniadau cadarnhaol yn ystod y flwyddyn. Mae'r gwasanaeth yn elwa'n fawr o gysylltiad agos a gweithio mewn partneriaeth gyda Thîm Camddefnyddio Sylweddau Pobl Ifanc Gwynedd a Môn, sef 'Be di'r Sgôr'. Fodd bynnag, mae perfformiad Addysg, Hyfforddiant a Gwaith yn dangos arwyddion o gael ei effeithio'n andwyol gan Covid-19, gyda tharfu o fewn ysgolion a chyfleoedd cyflogaeth a hyfforddiant cyfyngedig wedi arwain at ffigyrau presenoldeb gwael. O ganlyniad, mae'r Gwasanaeth yn gweithio gyda nifer o ysgolion uwchradd yn ein hardal i fynd i'r afael â materion dadrithiad a phresenoldeb, a bydd Addysg, Hyfforddiant a Chyflogaeth yn brif ffocws blaenoriaeth i Fwrdd Rheoli'r Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid pan fydd yn cydymffurfio â'i Gynllun Cyfiawnder Ieuenctid yn 2022-23.

Materion Diogelwch Cymunedol

Mae **Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Gwynedd a Môn** yn grŵp o sefydliadau sy'n cydweithio er mwyn ystyried sut y gellir mynd i'r afael â throsedd ac anhrefn, lleihau aildroseddu, camddefnyddio sylweddau ac ymddygiad gwrthgymdeithasol. Ceir mwy o wybodaeth am waith y Bartneriaeth, ynghyd â Chynllun Lleol Diogelwch Cymunedol 2021/22, yma.

Ym mis Medi 2021, sefydlodd Cyngor Gwynedd **Grŵp Mannau Cyhoeddus: Parodrwydd i Amddiffyn a Diogelu**. Pwrpas y Grŵp yw cydweithio gyda sefydliadau er mwyn darparu trefniadau diogelwch amddiffynnol effeithiol ac effeithlon yng Ngwynedd. Gwneir hyn drwy:

- darparu ymdriniaeth diogelwch integredig, sy'n cyd-fynd â'r safonau a'r canllawiau cenedlaethol, i adnabod a darparu camau gweithredu cymesur er mwyn cadw cymunedau Gwynedd yn ddiogel
- gwella a chefnogi'r parodrwydd i amddiffyn a diogelu mewn lleoliadau cyhoeddus hygyrch yng Ngwynedd.

Mae'r maes **Trais yn y Cartref** yn flaenoriaeth i ni ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod, ac rydym yn annog holl aelodau staff y Cyngor i gwblhau hyfforddiant yn y maes. Yn anffodus, eleni cafwyd cynnydd yn y niferoedd o droseddau domestig yng Ngwynedd, a'r Bwrdd Bregusrwydd a Chamfanteisio Rhanbarthol yn adrodd bod darparwyr arbenigol trais yn y cartref wedi gweld cynnydd o 35-40% mewn cyfeiriadau. Mae cydweithrediad da rhwng y Cyngor a'r Mudiadau perthnasol ac mae ymdrechion i godi ymwybyddiaeth o adrodd am drais yn y cartref yn parhau.

SAFON ANSAWDD 4: *Annog a darparu cefnogaeth i bobl ddysgu a chyfranogi mewn cymdeithas*

Mae'r gwaith o **gefnogi llesiant plant a phobl ifanc** dros y flwyddyn ddiwethaf wedi parhau i ganolbwyntio ar ymateb i heriau a sgil effeithiau'r pandemig. Mae'r **Gwasanaeth Ieuenctid** wedi addasu sut mae'n cyrraedd pobl ifanc, gyda mwyafrif y ddarpariaeth yn symud ar-lein. Mae'r gwasanaeth wedi cynnig gweithgareddau cymdeithasol, sesiynau dysgu a hyfforddiant, a chefnogaeth bersonol o amgylch tair prif thema yn unol â'r hyn a ddywedodd pobl ifanc oedd yn bwysig iddynt; sef llesiant, dysgu sgiliau newydd, a pharatoi eu hunain at y byd gwaith ac i fyw'n annibynnol. Y sesiynau crefft, cwis, her ffitrwydd, coginio, a Sesiwn Sgwrs oedd y rhai mwyaf poblogaidd ymysg pobl ifanc. Mae'r gwasanaeth hefyd wedi cydweithio gyda 35 o bartneriaid er mwyn cynnal ei Ŵyl Les gyntaf i bobl ifanc yn y sir.

Mae grŵp traws-asiantaethol wedi cyfarfod am y tro cyntaf ers dwy flynedd i drafod beth sy'n bwysig i bobl ifanc Gwynedd wrth iddyn nhw ddod allan o gyfnod o bandemig, gan ganolbwyntio ar y gefnogaeth sydd ei angen arnynt ar y pwynt hwn yn eu bywydau. Bydd y Grŵp yn canolbwyntio ar sicrhau bod cefnogaeth ar gael i bobl ifanc fynychu sefydliadau addysgol, hyfforddiant neu waith gan leihau'r niferoedd sydd ddim mewn gwaith, hyfforddiant neu addysg.

Mae'r Gwasanaeth Ieuenctid hefyd wedi parhau i gadw cyswllt gyda phobl ifanc 16 oed a hŷn sydd ddim mewn addysg, hyfforddiant na gwaith i'w cefnogi gyda heriau cymdeithasol a phersonol, megis ymddygiadau heriol, llesiant a hunanddelwedd, ynghyd â rhwystrau i ail-ymgysylltu gydag addysg a gwaith. Mae nifer o'r bobl ifanc wedi elwa o'n cyrsiau Celf am Les a Dygnwch FRIENDS yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod, blaenoriaethir y meysydd iechyd a lles, digartrefedd ieuenctid, a chefnogi pobl ifanc yn y cyfnod pontio rhwng 16-24 oed.

Yn deillio o hyn, sicrhawyd grant gan Lywodraeth Cymru er mwyn sefydlu **prosiect digartrefedd** newydd fydd yn canolbwyntio ar barhau i gryfhau'r systemau i adnabod problemau yn gynnar, yn sicrhau llwybrau cymorth priodol, ac yn datblygu a darparu hyfforddiant i weithwyr cefnogol/staff er mwyn iddynt ddatblygu ymwybyddiaeth o ddigartrefedd ymhlith ieuenctid a deall sut i gefnogi pobl ifanc yn effeithiol i atal digartrefedd.

Mae gan Gyngor Gwynedd brosiect unigryw **Pontio'r Cenedlaethau** sy'n creu cysylltiadau newydd rhwng plant a phobl o bob oedran, sy'n cynyddu parch a dealltwriaeth rhwng y cenedlaethau ac yn arwain at gymunedau cryfach ar draws Gwynedd. Gwyliwch fideo o'r prosiect ar waith rhwng blant Ysgol Llanllechid a Chartref Plas Ogwen yma. Cynhelir wythnos Pontio'r Cenedlaethau yn rhyngwladol am y tro cyntaf eleni, a hynny yn ystod mis Ebrill. Bydd Cyngor Gwynedd yn arwain yr wythnos ar ran Cymru, gan sicrhau y rhoddir sylw i'r gwaith arloesol sy'n digwydd yma. Byddwn yn trefnu digwyddiadau lleol yn ystod yr wythnos yn ogystal â chynnal digwyddiadau ar-lein i rannu ymarfer da.

Dros y flwyddyn ddiwethaf rydym wedi cael cyfle i gynnal sawl prosiect awyr agored gan gydweithio â nifer o wahanol bartneriaid yn y sir. Cydweithiwyd â'r Gwasanaeth Ieuenctid ar brosiect i roi ail fywyd i ardd Cartref Plas Maesincla - gallwch ddarllen mwy am y prosiect yma. Treuliwyd amser hefyd yng Ngardd Gymunedol Arfon. Yn ogystal, gweithiom â sawl ysgol i blannu blodau a'u dosbarthu i bobl hŷn yr ardal yn nhymor yr haf. Roeddem hefyd yn awyddus i wneud prosiectau gwahanol yn yr awyr agored, gan gynnwys "Pnawn Hufen Iâ" lle aethpwyd â phlant o ysgol leol draw i ardd cartref lleol i gyd-fwynhau hufen ia Glasu. Bydd y prosiect hwn yn cael ei gynnal eto yn 2022-23.

Parhawyd â'r prosiect **pen-pals** eleni, gyda dros 140 o bartneriaid wedi ysgrifennu yn ôl ac ymlaen at ei gilydd. Wrth i'r cyfyngiadau lacio, bydd modd i rai o'r partneriaid pen-pals gyfarfod mewn dathliad ddechrau 2022/23.

Parhawyd i fynd ati i wneud **meinciau cyfeillgarwch** ar draws Gwynedd mewn partneriaeth gyda Llwybrau Llesiant yn y gobaith i leihau ynysigrwydd. Gallwch ddarllen mwy am fainc Caernarfon yma. Rydym yn gweithio gyda LleChi ac Arloesi Gwynedd Wledig ar chwe mainc arall ym Mhorthmadog, Blaenau Ffestiniog, Cwm y Glo a Thywyn. Rydym hefyd wedi gwneud un fainc gyfeillgarwch synhwyraidd gyda phlant Ysgol Dyffryn Ogwen a Veteran's Shed Bethesda a fydd yn cael ei chyflwyno i gartref gofal Plas Ogwen.

Sefydlwyd **podlediad Pontio'r Cenedlaethau** yn 2021 er mwyn trafod rhai o'r prosiectau a'r pynciau sydd yn ymwneud â'r maes, a gellir gwrando ar y penodau trwy ddilyn y linc yma. Mae modd dysgu mwy am waith Pontio'r Cenedlaethau trwy ddilyn ein cyfryngau cymdeithasol ar Facebook, Twitter ac Instagram.

Yn fuan yn ystod y cyfnod clo cyntaf daeth yn amlwg bod angen **cefnogaeth ddigidol** ar sawl person hŷn yng Ngwynedd. O ganlyniad, dyrannwyd dyfeisiau i unigolion yn y gymuned, a thrwy ddefnydd o lawlyfr a hyfforddiant ar-lein, hyfforddwyd staff cefnogol i fedru mynd ati i hyfforddi'r unigolion hyn i ddefnyddio'r dyfeisiau'n hyderus. Gyda llawer yn teimlo'n unig ac yn ynysig, roedd y dyfeisiau'n cynnig ffordd o gadw cyswllt gyda'r byd drwy ymuno â gwasanaethau ar-lein a chysylltu â theulu. Er enghraifft, llwyddodd un ddynes o ardal Bangor a oedd â theulu yn Sbaen i fedru gwneud galwad fideo wythnosol gyda'i theulu.

Rydym hefyd yn cydweithio gydag elusen Citizens' Online ar raglen **Gwynedd Ddigidol** i ddarparu cefnogaeth un i un i drigolion fagu sgiliau i fynd ar-lein. Mae Cyngor Gwynedd hefyd wedi dyrannu dyfeisiau megis iPads i gartrefi gofal y sir er mwyn galluogi i bobl mwyaf fregus y sir gadw mewn cysylltiad gyda'u teuluoedd. Yn 2022/23, mae bwriad mynd o gwmpas rhai o gartrefi gofal Gwynedd er mwyn cynnig cymorth gyda'r dyfeisiau a darparu eitemau eraill megis Alexas, tabledi Samsung ac ati. Rydym hefyd wedi prynu Byrddau Gweithgaredd i'r holl gartrefi preswyl, ac mae'r adborth wedi bod yn wych hyd yma, gyda'r trigolion yn mwynhau'n arw.

Wrth barhau i gefnogi aelodau **Dementia Actif Gwynedd** yn ystod y pandemig gyda dosbarthiadau ar-lein a galwadau ffôn rheolaidd, dechreuodd ambell grŵp gwrdd wyneb yn wyneb yn yr awyr agored ym mis Mai. Yn ystod y cyfnod hwn, cynhaliwyd Clybiau Garddio yng nghyfleusterau Byw'n Iach ym Mhwllheli, Porthmadog a Chaernarfon a sefydlwyd Grŵp Cerdded yn Nhywyn. Ym mis Medi daeth y 3 grŵp garddio at ei gilydd ar gyfer Parti Gardd ar safle Dwyfor i ddathlu tymor tyfu llwyddiannus a llawenydd ailgysylltu.

Bu tîm Dementia Actif yn cydweithio â chwmni dawns Dawns i Bawb i greu perfformiad arbennig iawn i gerddoriaeth Swan Lake. Nod y perfformiad oedd dathlu'r gwaith a wnaed i gadw mewn cysylltiad a chefnogi aelodau yn ystod y pandemig ac roedd yn cynnwys clipiau o'r sesiynau ar-lein yn ogystal â staff yn perfformio mewn ardaloedd lleol yng Ngwynedd. Lansiwyd y perfformiad yn ystod Wythnos Gweithredu Dementia (Cymdeithas Alzheimer's) a derbyniodd y ffilm adolygiadau gwych yn genedlaethol. Gallwch wylio'r fideo yma.

Meddai un gofalydd teulu:

"Er bod anawsterau cof byrdymor fy Mam yn ei rhwystro rhag cofio ei bod wedi cymryd rhan yn y ddawns, roedd hi yno yn y foment. Fe wnaeth y foment honno ei wneud yn amser arbennig iawn, ac rwy'n gwybod ei fod wedi'i llenwi â theimladau hapus a chalonnog a barhaodd yn fwy na'i chof. Rydym ni'n ddiolchgar iawn ein bod wedi cael y cyfle i gymryd rhan."

Mewn ymateb i adborth ynghylch yr heriau eithafol yn ystod y pandemig gan aelodau o'r teulu sy'n gofalu am rywun â dementia, sefydlwyd **Grwp Cymorth Rhithwir**. Mae'r grŵp yn cyfarfod bob pythefnos ac yn cynnig cyfle i ofalwyr ddod at ei gilydd mewn amgylchedd diogel ac agored i rannu profiadau. Mae'r sesiwn hefyd yn cynnwys Symudiadau Tai Chi er lles ac mae'n gyfle i wahodd siaradwyr gwadd.

I ddathlu **Diwrnod Cenedlaethol Boccia** ar 27 Medi, trefnodd Dementia Actif gystadleuaeth Targed Boccia lle gallai chwaraewyr o'r holl wahanol ddosbarthiadau gystadlu yn erbyn ei gilydd fel tîm o 3. Cafodd pob tîm gyfle i daflu tair pêl at y targed ac ychwanegwyd cyfanswm y sgoriau. Cymerodd 24 o dimau ran o'r dosbarthiadau cymunedol ac 8 tîm o gartrefi preswyl Cyngor Gwynedd.

Cyfrannodd tîm Dementia Actif Gwynedd at wefan sydd newydd gael ei lansio ar gyfer, a gan, bobl â dementia a gofalwyr. Mae gwefan **Living with Dementia Toolkit**, a gynhyrchwyd gan Brifysgol Exeter ac Innovations in Dementia, yn llawn syniadau, awgrymiadau a ffilmiau i roi gobaith i bobl fyw gyda dementia.

Ar gychwyn 2022, lansiwyd tair sesiwn newydd, gyda'r nod o annog pobl hŷn i ddod at ei gilydd i gymdeithasu a chymryd rhan mewn gweithgaredd corfforol er budd eu llesiant. Mae'r sesiynau yn agored i bawb ac yn gynhwysol i bobl sydd wedi'u heffeithio gan ddementia a chyflyrau iechyd eraill. Mae'r rhaglen weithgareddau lawn a mwy o wybodaeth ar gael ar y wefan yma.

SAFON ANSAWDD 5: *Darparu cefnogaeth i bobl er mwyn iddynt ddatblygu'n ddiogel a chynnal perthnasau iach yn y cartref, gyda'u teulu ac ar lefel bersonol*

Un o brif uchelgeisiau'r Cyngor yw sicrhau bod pobl y sir yn **mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**, yn ogystal â chyflawni'r hyn sy'n bwysig iddynt. Wrth gwrs, mae cyflawni'r uchelgais hon wedi bod yn heriol eleni o ganlyniad i sgil effeithiau parhaus Covid-19 a'r pwysau sydd wedi bod ar ein gwasanaethau yn ystod y cyfnod hwn.

Mae adolygu ein trefniadau a'n ffordd o weithio yn waith parhaus er mwyn sicrhau ein bod yn gwneud penderfyniadau yn amserol a chywir, bod ein hymyraethau yn addas i bwrpas, a bod profiad pob plentyn a'i deulu gyda'r adran y gorau allai fod. Ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod, byddwn yn cwblhau gwaith Ffordd Gwynedd gan weithio ar draws gwasanaethau'r Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd ac ar y cyd gyda'r Adran Addysg i ddeall yr hyn sy'n bwysig i deuluoedd Gwynedd, cytuno ar egwyddorion, a ffyrdd o wella'r hyn rydym yn ei wneud a sut yr ydym yn gweithio er mwyn rhoi'r gefnogaeth sydd ei angen.

Rydym yn credu bod cynnig **ymyrraeth gynnar** yn hanfodol er mwyn helpu plant a'u teuluoedd i ffynnu ac i leihau'r angen am wasanaethau mwy dwys. Mae gennym nifer o wasanaethau sy'n ymyrryd yn gynnar, boed hynny yn gynnar ym mywyd plentyn er mwyn iddynt gael y gefnogaeth sydd ei angen arnynt i ffynnu; neu'n gynnar pan fo her neu bryder yn amlygu gyntaf cyn i bethau waethygu; a byddwn yn gwneud hynny drwy weithio gyda'r teulu cyfan.

Mae **Teuluoedd yn Gyntaf** yng Ngwynedd yn cynnig cefnogaeth i deuluoedd yn seiliedig ar eu hanghenion. Comisiynir darparwyr mewnol y Cyngor, megis Plas Pawb, Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid Gwynedd a Môn ynghyd â darparwyr allanol megis Y Bont a Barnardo's i ddarparu gwasanaeth cymorth i deuluoedd Gwynedd. Derbynnir cyfeiriadau drwy'r fframwaith cyfeirio ac asesu'r Tîm Derbyn Cyfeiriadau. Yn ystod y flwyddyn, mae'r Rhaglen wedi parhau i ddatblygu ymyraethau er mwyn galluogi ymateb effeithiol i anghenion teuluoedd yn y modd mwyaf effeithiol.

Mae'r **Tîm o Amgylch y Teulu** yn ymyrryd yn gynnar pan fo problemau o fewn teuluoedd yn dod i'r amlwg, ond mae hyn yn digwydd yn wirfoddol a gyda chaniatâd y teulu. Byddwn yn helpu drwy ymateb i anghenion a darparu gwasanaethau priodol. Rydym wedi derbyn 578 o gyfeiriadau ac ymholiadau i gynllun Teuluoedd yn Gyntaf Gwynedd yn ystod 2021/22, gyda 398 o'r cyfeiriadau hyn yn cael cynnig cefnogaeth bellach gan y Tîm o Amgylch y Teulu yn ogystal â gwasanaethau eraill a gomisiynir trwy'r cynllun.

Os oes nifer o faterion angen sylw o fewn y teulu, gall y teulu dderbyn cefnogaeth fwy dwys gan Gydlynydd Tîm o Amgylch y Teulu a fydd yn dod â phawb at ei gilydd i greu cynllun integredig. O'r teuluoedd a gafodd gefnogaeth Cydlynydd Tîm o Amgylch y Teulu, nododd 70% fod y gefnogaeth wedi eu galluogi i wneud newid cadarnhaol i'w bywyd. Gwaetha'r modd, mae nifer uwch o deuluoedd wedi datgysylltu gyda'r gwasanaeth yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf gan na fu rhai gwasanaethau ar gael wyneb yn wyneb. Gobeithir y bydd adfer gwasanaethau ar ôl Covid yn gwella'r sefyllfa.

Dyma ddywedodd un rhiant:

"Mae'r gefnogaeth wedi bod yn arbennig. Roedden ni wedi disgwyl y bysan ni'n cael ein barnu ac y byddai pwysau arnom ni ond rydan ni wedi cael ein trin efo parch. Dwi'n teimlo fel fy mod wedi cael fy nghefnogi a bod y gweithiwr Tîm o Amgylch y Teulu wedi gwrando arnom ni. Rydan ni wedi symud yn ein blaen yn araf a dwi ddim wedi teimlo dan bwysau i wneud y cyrsiau nes i gymryd rhan ynddyn nhw. Roedd yr help gawson ni ei gynnig yn ddefnyddiol a pherthnasol ac rydan ni'n dal i ddefnyddio'r 'tips' yr ydan ni wedi eu pigo i fyny."

Rydym hefyd yn darparu pecynnau o gefnogaeth mwy dwys mewn ardaloedd penodol o Wynedd drwy'r rhaglen **Dechrau'n Deg**. Mae'r rhaglen yn cefnogi teuluoedd gyda magu plant a rhiantu, datblygiad iaith a lleferydd plant, a chefnogaeth iechyd a gofal, a hynny mewn timau amlasiantaethol ym meysydd addysg, gofal ac iechyd.

Eleni mae tîm Dechrau'n Deg wedi bod yn cynnig sesiynau grŵp a hyfforddiant, yn rhithiol a wyneb yn wyneb, yn ogystal â rhannu adnoddau perthnasol gyda theuluoedd megis poptai pwyllog (slow cookers) gyda llyfr ryseitiau a mynediad i fideos a gynhyrchwyd yn arbennig ar eu cyfer. Gellir gweld y fideos yma. Yn ogystal, rhannwyd pecynnau pampro er mwyn rhoi hwb i rieni oedd yn teimlo'n isel; pecynnau synhwyraidd/ emosiynau i helpu plant reoli eu teimladau; pecynnau hylendid personol ecolegol i famau; pecynnau napis i famau newydd; a phecynnau gemau ac adnoddau chwarae i deuluoedd.

Yn ychwanegol at hyn, mae'r **Tîm Datblygiad Cynnar** wedi parhau i gefnogi teuluoedd Dechrau'n Deg drwy gynnal sesiynau mewn nifer o wahanol ffyrdd gan gynnwys wyneb yn wyneb y tu allan a dros y ffôn, ar ffurf un i un a grwpiau bach, ac maent wedi rhannu nifer fawr o adnoddau (llyfrau, pecynnau crefft a datblygiadol) er mwyn cefnogi plant. Yn y flwyddyn sydd i ddod bydd Dechrau'n Deg yn cydweithio gyda Llywodraeth Cymru i ymestyn ei ardaloedd drwy Wynedd.

Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi bod yn gweithio ar un o'n blaenoriaethau, sef **Strategaeth Cadw Teuluoedd Gyda'i Gilydd**. Mae'r Strategaeth yn cynnwys gwahanol lefelau o gyngor a gwybodaeth, i ymyraethau mwy arbenigol a dwys. Weithiau bydd angen gwneud penderfyniadau anodd, a phan bydd angen i ni ofalu am blentyn, ceisiwn sicrhau lleoliadau addas, a chefnogaeth i'r plentyn a'i deulu.

Eleni, daeth Cyngor Gwynedd yn rhan o rwydwaith cenedlaethol newydd o'r enw Maethu Cymru, wrth i dimau **Maethu** ledled y wlad gyfuno eu hymdrechion a'u harbenigedd i gynyddu nifer ac amrywiaeth gofalwyr maeth awdurdodau lleol yn sylweddol. Cliciwch yma i wylio fideo o rai o'n gofalwyr maeth yng Ngwynedd. Meddai'r Cynghorydd Dilwyn Morgan:

"Mae unrhyw un sy'n maethu gyda thîm Maethu Cymru eu Hawdurdod Lleol yn gwneud hynny o wybod, lle bynnag y bydd eu dyfodol maethu yn eu cymryd, y byddwn ni wrth eu hochr bob cam o'r ffordd gyda'r holl arbenigedd, cyngor a hyfforddiant pwrpasol sydd eu hangen i gefnogi eu taith faethu."

Yn yr un modd, mae'r tîm **Mabwysiadu** wedi cefnogi ymgyrch newydd a lansiwyd gan y Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol Cymru yn y gobaith o annog mwy o bobl i fabwysiadu'r plant hynny sy'n aros hiraf, a chymerwyd rhan yn Wythnos Genedlaethol Mabwysiadu (18-23 Hydref) hefyd.

Sefydlwyd y **Gwasanaeth Trobwynt** er mwyn gweithio'n ddwys gyda theuluoedd sydd ar drothwy gofal. Mae'r gwasanaeth yn cefnogi teuluoedd gydag ystod o gefnogaeth arbenigol, yn gydlynus ac yn amserol, ac eleni gweithiodd y tîm gyda 218 o blant. Oddi fewn i Wasanaeth Trobwynt, ceir pedwar tîm penodol sef Tîm Trothwy (ymyrraeth ddwys), Gwasanaeth Integredig Cymorth i Deuluoedd, Adlewyrchu ac Ymlaen.

Eleni gweithiodd y **Tîm Trothwy** gyda 148 o blant a'u teuluoedd, gyda 75 o'r plant yn newydd i'r gwasanaeth. Mae'r prosiect **Adlewyrchu** yn cynnig cefnogaeth arbenigol i rieni sydd â phlant yn y system ofal yn barhaol. Eleni, rhoddwyd cefnogaeth i 12 o ferched.

Gweithiodd y **Gwasanaeth Integredig Cymorth i Deuluoedd** gyda 33 o blant, a 12 o'r rhain yn newydd i'r gwasanaeth. Cynigia'r gwasanaeth hwn ymyrraeth arbenigol ar gyfer rhieni sydd yn camddefnyddio alcohol a sylweddau ynghyd â'u plant sydd ar drothwy gofal neu sydd â bwriad i ddychwelyd i ofal eu rhieni yn ddiogel.

Mae tîm **Ymlaen** yn ailasesu sefyllfaoedd teuluoedd er mwyn archwilio p'un a oes modd diddymu'r gorchymyn gofal yn llwyr, neu gael gorchymyn llai. Mae'r tîm wedi gweithio gyda 37 o blant eleni. O ganlyniad i'r gwaith hwn, gadawodd 16 o blant ofal o ganlyniad i'r gwaith hwn.

SAFON ANSAWDD 6: *Gweithio gyda phobl a'u cefnogi i gyflawni gwell lles economaidd, cael bywyd cymdeithasol a byw mewn llety addas sy'n bodloni'u hanghenion*

Un o'n blaenoriaethau pennaf yw sicrhau bod digon o dai pwrpasol o safon ar gael i gyfarch anghenion poblogaeth sy'n newid. Rydym bellach yn gweithio ar gyflawni amcanion ein **Cynllun Gweithredu Tai** (2020/21-2026/27) a gafodd ei gymeradwyo ym mis Rhagfyr 2020 ac sy'n cynnwys dros 30 o gynlluniau penodol am fuddsoddiad cychwynnol o £77 miliwn i wireddu uchelgais ein Strategaeth Tai, sef "sicrhau bod gan bobl Gwynedd fynediad at gartref addas o safon, sy'n fforddiadwy ac sy'n gwella eu hansawdd bywyd".
Bydd y cynlluniau hyn yn anelu i gyflawni'r amcanion canlynol:

- Neb yn ddigartref yng Ngwynedd
- Tai cymdeithasol ar gael i bawb sydd angen un
- Cartref pawb yng Ngwynedd yn fforddiadwy iddynt
- Tai Gwynedd yn amgylcheddol gyfeillgar
- Cartrefi yn cael dylanwad cadarnhaol ar iechyd a llesiant pobl Gwynedd.

Mae nifer o gynlluniau fydd yn cynyddu cyfleon i bobl leol gael cartrefi addas o fewn eu cymunedau eisoes ar waith ac ambell un ar fin cwblhau.

Mae'r **Gwasanaeth Digartrefedd** yn darparu cyngor a chymorth i bobl sydd yn ddigartref neu dan fygythiad o fod yn ddigartref. Mae'r tîm yn cyflawni dyletswydd statudol y Cyngor er mwyn cwrdd â gofynion y Ddeddf Tai (Cymru) 2014. Mae eu gwaith yn cynnwys:

- helpu i atal digartrefedd cyn iddo ddigwydd
- asesu anghenion llety ac anghenion cefnogaeth unigolion a theuluoedd sydd dan fygythiad o fod yn ddigartref
- helpu i ffeindio rhywle arall i fyw pan fo unigolyn neu deulu yn wynebu dod yn ddigartref
- darparu llety dros dro mewn achosion o argyfwng, a sicrhau llety ar gyfer y rhai sydd mewn blaenoriaeth angen.

Mae pwysau sydd ar y Gwasanaeth Digartrefedd ar ei uchaf erioed. Ym mlwyddyn ariannol 2021/22, gwelwyd cynnydd o 47% o gymharu â nifer cyflwyniadau 2018/19.

Gellir egluro'r cynnydd aruthrol hwn o ganlyniad i ddisgwyliad statudol Llywodraeth Cymru ar bob Awdurdod Lleol yng Nghymru dros gyfnod y pandemig i gartrefu pob unigolyn a gyflwynai'n ddigartref i sicrhau nad oedd unigolion yn cysgu ar y stryd. Fodd bynnag, mae disgwyl i'r cynnydd hwn barhau o 2022/23 ymlaen yn sgil penderfyniad y Llywodraeth i wneud y gofyniad hwnnw'n barhaol.

Mae'r Gwasanaeth yn darparu nifer o lety-dros-dro nes bod eiddo parhaol ar gael i bobl ddigartref, gan gynnwys dwy hostel ym mherchnogaeth y Cyngor a 98 eiddo wedi eu prydlesu gan berchnogion preifat a Chymdeithasau Tai. Darparwyd llety ar gyfer 558 o deuluoedd/unigolion yn 2021/22.

Rhan bwysig o waith y Gwasanaeth Digartrefedd yw atal digartrefedd cyn iddo ddigwydd. Yn ystod y flwyddyn, llwyddodd y tîm i atal 35.9% achos o ddigartrefedd oedd yn golygu bod 105 o unigolion wedi gallu parhau i fyw yn eu cartref.

Gan fod nifer o bobl ddigartref yn fregus, darperir cefnogaeth i sicrhau fod unigolion yn gallu cynnal eu tenantiaeth ac osgoi dod yn ddigartref eto. Mae cymorth yn cael ei roi ar nifer o faterion megis hawlio budd-daliadau, cymorth ar gyfer cynnal a chadw llety, deall hawliau a chyfrifoldebau, ac ymgeisio am grantiau ar gyfer dodrefnu eiddo.

Bydd nifer o brosiectau o fewn y Cynllun Gweithredu Tai yn arwain at unedau ychwanegol er mwyn mynd i'r afael â digartrefedd yng Ngwynedd. Mae ambell ddatblygiad, megis Tŷ Adferiad, Porthmadog (6 uned sy'n darparu'r llety cyntaf o'i fath yng Ngwynedd ar gyfer merched digartref), a'r Podiau i'r digartref yng Nghaernarfon (4 uned sy'n gwneud defnydd o dechnoleg ynni arloesol) wedi, neu ar fin, cael eu cwblhau. Mae'r datblygiadau isod ar y gweill ar hyn o bryd, a byddant yn cael eu cwblhau ar adegau gwahanol yn ystod y flwyddyn nesaf:

Prosiect	**Nifer yr unedau**	**Disgrifiad**
35 Ffordd y Coleg, Bangor	3	Datblygu eiddo sydd wedi bod yn segur ers sawl blwyddyn i fod yn 3 uned fydd yn cefnogi unigolion digartref ag amrywiaeth o anghenion cynnal tenantiaeth.
137 Stryd Fawr, Bangor	12	Bydd y datblygiad hwn, ar y cyd ag Adra a Thai Gogledd Cymru, yn darparu llety gyda chefnogaeth i unigolion allu cynnal tenantiaethau parhaol yn y dyfodol.
Llety ym Mhwllheli	2	Bydd y datblygiad hwn yn cefnogi unigolion digartref i allu cynnal tenantiaethau parhaol yn y dyfodol.
Glan Wnion, Dolgellau	5	Bydd y datblygiad hwn yn gwneud defnydd o safle hen Ysgol Glan Wnion yn Nolgellau, ac yn cynnig llety â chefnogaeth i unigolion digartref gyda'u tenantiaeth er mwyn dysgu'r sgiliau perthnasol iddynt allu cynnal tenantiaethau yn y dyfodol.
Lle Da, Caernarfon	4	Datblygu hen adeilad Natwest/Gisda i gefnogi ieuenctid digartref
Cyfanswm:	**26**	

Cyflwynwyd y **Polisi Gosod Tai** cyfredol yn Hydref 2020. Mae'r polisi hwn yn cynnwys rhoi blaenoriaeth i bobl leol, ac yn symud o system pwyntiau ar gyfer dyrannu tai cymdeithasol i drefn o osod ceisiadau i un o 4 band, yn ddibynnol ar yr angen tai ac os oes cysylltiad gyda Gwynedd. Comisiynwyd adolygiad o'r polisi yn dilyn blwyddyn o'i weithredu er mwyn sicrhau bod yr amcanion gwreiddiol a oedd wedi eu hadnabod ar gyfer y polisi wedi eu gwireddu. Yn ystod 2022/23, byddwn yn parhau i fonitro gweithrediad y polisi er mwyn sicrhau ei fod yn cynnig y cyfleoedd gorau i bobl Gwynedd.

Ers 2016 mae Gwynedd wedi cyfrannu at gynllun Llywodraeth y DU i **Ailsefydlu Pobl Fregus o Syria** ac rydym yn ymfalchïo ein bod wedi gallu helpu 8 teulu i ymgartrefu yng Ngwynedd hyd yma yn sgil y cynllun hwn. Erbyn hyn mae'r **Uned Cefnogi Ffoaduriaid** ar flaen y gad yn cefnogi ffoaduriaid o Wcráin sydd wedi gorfod ffoi yn dilyn y brwydro diweddar, ac yn cydweithio'n agos gydag adrannau mewnol a gwasanaethau allanol i gefnogi unigolion sy'n cyrraedd Gwynedd yn ceisio lloches.

Mae ein **Huned Addasiadau i Dai** yn gyfrifol am hyrwyddo annibyniaeth a lles trigolion Gwynedd drwy ddarparu addasiadau prydlon a safonol i dai oedolion a phlant sydd ag anableddau corfforol. Yn 2021/22 addaswyd 142 tŷ ar gyfer unigolion ag anableddau corfforol. Buddsoddir oddeutu £1.3m y flwyddyn ar gynlluniau megis creu ystafelloedd ymolchi hygyrch, gosod rampiau y tu allan i'r tŷ, codi estyniadau ac ati. Y llynedd, roedd 9 o'r rhain yn gyfeiriadau a dderbyniwyd gan ysbytai er mwyn galluogi i gleifion ddychwelyd adref. Rydym hefyd wedi ariannu oddeutu 700 o fân addasiadau eleni, megis gosod canllawiau, rampiau symudol ac addasiadau bychain eraill.

Rydym hefyd wedi parhau i osod a gwasanaethu offer **Teleofal** yng nghartrefi rhai o'n pobl fwyaf bregus o amgylch y sir yn ystod y cyfnod clo, gan geisio cynnig offer amgen er mwyn diwallu anghenion mwy cymhleth, er enghraifft epilepsi, dementia ac ati. Mae gwaith i'w wneud yn 2022/23 er mwyn ailedrych ar y Gwasanaeth Teleofal yn ei gyfanrwydd, a hwyluso'r broses o drosglwyddo offer teleofal trigolion Gwynedd o fod yn rhai analog i fod yn ddigidol erbyn i BT ddiffodd y rhwydwaith analog yn gyfan gwbl yn 2025.

Un o flaenoriaethau'r Cyngor yw annog **Mwy o drigolion Gwynedd i chwarae rhan lawn yn y byd gwaith.** Mae'r farchnad lafur leol wedi newid yn sylweddol ers i fusnesau ailagor yn llawn yn dilyn y cyfnodau clo, gyda nifer fawr o fusnesau yn ei chael yn anodd llenwi swyddi. Rydym wedi bod yn gweithio'n gyson gyda chyflogwyr, yn arbennig o fewn y diwydiant ymwelwyr a'r maes gofal, i sicrhau bod mwy o bobl Gwynedd yn elwa o'r cyfleoedd cyflogaeth sydd ar gael, ac yn cefnogi trigolion Gwynedd i fagu'r sgiliau a'r hyder sydd eu hangen i gael mynediad i waith. Rydym wedi sefydlu **Hysbysfwrdd Swyddi Gwynedd** ar Facebook i helpu busnesau gyrraedd gymaint o bobl â phosib wrth recriwtio. Yn ystod y flwyddyn cynhaliwyd nifer o ffeiriau swyddi rhithiol ac, yn fwy diweddar, wrth i gyfyngiadau Covid-19 lacio, ffeiriau swyddi wyneb yn wyneb.

Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi cefnogi oddeutu 300 o unigolion gyda'u **sgiliau cyflogadwyedd**, gyda dros 200 o'r rhain wedi dod o hyd i waith yn llwyddiannus. Rydym newydd sicrhau arian ar gyfer rhaglen newydd Llywodraeth Cymru, sef Gwarant Pobl Ifanc, ble byddwn ni'n medru rhoi mwy o adnoddau i mewn i gefnogi pobl ifanc 16-24 i barhau mewn addysg, neu i mewn i waith. Yn ogystal rydym wedi derbyn newyddion da o gyfnod ariannu newydd o dair blynedd gan Lywodraeth Cymru. I'r dyfodol byddwn yn parhau gyda'r cynlluniau uchod a chydweithio'n agos gyda'n partneriaid ledled Gogledd Cymru a gydag eraill sydd yn gweithio yn y maes yma yng Ngwynedd i wella cydlyniad ein gwasanaethau.

Yng nghyd-destun heriol y cyfyngiadau sydd ar allu pobl i weithio a sgil effeithiau economaidd y pandemig, mae'r angen am **wasanaethau cynghori ariannol, dyledion, mynediad i fudd-daliadau a thalebau ynni a bwyd brys** wedi bod yn bwysicach nag erioed. Rydym wedi cydweithio gyda'n partneriaid Cyngor ar Bopeth a'r Cymdeithasau Tai ynghyd ag elusennau eraill er mwyn hyrwyddo'r gwasanaethau cynghori ariannol lleol, ymgyrchoedd i uchafu incwm, a chyd-weinyddu talebau ar gyfer helpu gyda chostau tanwydd a chostau bwyd mewn argyfwng.

Fel Awdurdod, rydym hefyd wedi bod yn gweinyddu **taliadau uniongyrchol** cinio ysgol am ddim i deuluoedd yn ogystal â thaliadau i drigolion sy'n colli incwm oherwydd yr angen iddynt fod yn hunanynysu. Rydym wedi parhau i gydweithio gyda rhwydwaith eang iawn o grwpiau cymunedol a banciau bwyd ar ddarpariaethau bwyd argyfwng, cynlluniau bwydo, mentrau pryd ar glud, cynlluniau tyfu bwyd, gerddi cymunedol, rhandiroedd, clybiau bwyd a sesiynau dysgu coginio. Mae'r isadeiledd yma ar draws y sir yn cefnogi trigolion i gael mynediad i fwyd iach, fforddiadwy, a bwyd mewn argyfwng; mae'n annog gwirfoddoli a chyfranogiad, ac yn mynd i'r afael â lleihau gwastraff bwyd.

Rydym yn gweithio ar y cyd â'r Bwrdd Iechyd i gefnogi unigolion ag anawsterau **iechyd meddwl** er mwyn hyrwyddo adferiad a'u cefnogi i fyw yn annibynnol. Rydym hefyd yn cynnig asesiad a chefnogaeth i ofalwyr iechyd meddwl. Ailagorwyd yr **Hwb Iechyd Meddwl Cymunedol** ym Mhwllheli ym mis Mehefin yn dilyn iddo orfod cau yn sgil argyfwng Covid-19. Mae'r gwasanaeth a roddir yn cynnwys rhannu gwybodaeth a chyfeirio unigolion am gymorth yn ogystal â chynnig gweithgareddau llesol megis grwpiau cerdded, arlunio ac ati. Mae'r gwasanaethau wyneb yn wyneb ar sail apwyntiadau am y tro i sicrhau diogelwch yr unigolion ac mae'r opsiwn o gefnogaeth rithiol yn parhau. Rydym yn edrych ar opsiynau i ddatblygu hybiau pellach ar draws y sir. Nod datblygu Hybiau Iechyd Meddwl Cymunedol ledled Gwynedd yw gwella argaeledd, ymwybyddiaeth o, a chysylltiad â'r trydydd sector a gwasanaethau cymorth a llesiant holistig eraill yn y gymuned. Gall y meddygon teulu gyfeirio at yr hybiau ac mae modd i'r hybiau gyfeirio at y Gwasanaeth Iechyd Meddwl. Bwriad yr hybiau yw cefnogi unigolion sydd ag anghenion iechyd meddwl a chynorthwyo i gynnal adferiad. Mae hybiau wedi agor ym Mhwllheli, Blaenau Ffestiniog a Caernarfon, gyda lleoliadau lloeren ar draws y sir.

Yn ystod 2021, derbyniodd y Gwasanaeth 4,679 o gyfeiriadau, sy'n cyfateb i 390 o gyfeiriadau bob mis ar gyfartaledd. Asesir y mwyafrif o'r cyfeiriadau hyn cyn cyrraedd penderfyniad ar sut i gynorthwyo'r unigolyn. Mae'n anodd iawn mesur y galw ond mae 1 o bob 4 ohonom yn dioddef rhyw ffurf o salwch meddwl yn ystod ein bywydau; a gyda'r boblogaeth yn tyfu, mae cynnydd yn y galw am wasanaethau yn anorfod. Nid oes modd dyfalu difrifoldeb achosion na natur y gefnogaeth sydd ei angen ymlaen llaw.

Ar hyn o bryd, mae oddeutu 60 o unigolion yn aros i gael rheolwr achos. Mae'r rhestrau aros yn deillio o salwch a swyddi gwag o fewn y Bwrdd Iechyd. Mae'r bylchau staffio'n cael effaith anorfod ar berfformiad y gwasanaeth ac ar gyfartaledd, oddeutu 60% o unigolion sydd wedi derbyn asesiad o fewn y 28 diwrnod disgwyliedig o dan y Mesur Iechyd Meddwl 2012.

Mae'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant wedi comisiynu ymgynghorydd i arwain ar brosiect fydd yn craffu'r adnoddau o fewn y ddarpariaeth gynradd. Ar hyn o bryd, nid oes gan y Cyngor aelodau o staff yn ymwneud â'r gwasanaeth cynradd. Ein bwriad yw adolygu ein cyfraniad i'r gwasanaeth a gweld os oes modd i ni fod yn dyrannu adnoddau i ganolbwyntio ar waith ataliol a chefnogi llesiant.

Er na ellir meintoli cynnydd tebygol yn y galw am gefnogaeth iechyd meddwl arbenigol yn sgil y pandemig, mae'n bur sicr mai cynnydd a welwn, a chynnydd a allai fod yn hirdymor. Byddwn yn gweld yr effaith am flynyddoedd i ddod a bydd angen adeiladu ar ac addasu'r gwasanaeth i ymdopi gyda hynny. Mae'n bryder nad yw pawb yn cael apwyntiad wyneb yn wyneb gyda'u meddyg teulu. Mae ymchwil yn dangos bod unigolion yn llawer mwy tebygol o adrodd am broblem gorfforol i'w meddyg teulu yn y lle cyntaf, ac yn rhannu unrhyw bryder am eu hiechyd meddwl ar y ffordd allan o'r feddygfa.

Sut rydym yn gwneud ein gwaith

Yn y bennod hon, rhoddaf drosolwg o sut yr ydym yn gweithredu ein trefniadau o fewn y Gwasanaethau Cymdeithasol, gan nodi sut mae'r materion yr ymdrinnir â hwy yn greiddiol i'n gwaith o ran llywodraethu'n ddiogel, gan sicrhau ar yr un pryd bod anghenion trigolion Gwynedd yn cael eu cyfarch.

Yr Iaith Gymraeg a chyflawni yn erbyn gofynion Fframwaith 'Mwy na Geiriau'

Rydym yn hyderus iawn yng ngallu'r adrannau i ddarparu eu gwasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg. Gall 99% o'r staff yn yr adran Oedolion, Iechyd a Llesiant siarad Cymraeg, boed yn rhugl neu ar lefel sylfaenol, a 100% o staff yr adran Plant a Chefnogi Teuluoedd. Bydd y gwaith o gasglu asesiadau yn parhau ac mae cefnogaeth lawn ar gael i staff sicrhau eu bod yn cyrraedd dynodiadau iaith eu swydd.

Mae mwy o gyfleoedd nag erioed ar gael i ddysgu neu ddatblygu Cymraeg yn yr hinsawdd ddigidol newydd, ac yn ystod y flwyddyn mae'r Cyngor wedi cefnogi 24 aelod o staff o'r adrannau Oedolion, Iechyd a Llesiant, a Phlant a Chefnogi Teuluoedd. Mae'r cyrsiau hyn yn amrywio o gyrsiau cymunedol ar-lein i gyrsiau hunan-astudio, cyrsiau Cymraeg Gwaith, cyrsiau comisiwn a chyrsiau wyneb i wyneb yn ddiweddar hefyd, a hynny o lefel Mynediad hyd at lefel Gloywi.

Mae'r amrywiaeth o gyrsiau gwahanol sydd ar gael yn fuddiol iawn er mwyn sicrhau bod cynifer o staff â phosib yn gallu manteisio ar y cyfle i ddysgu a datblygu eu sgiliau iaith, a hynny ar adegau sy'n gyfleus ac yn gweddu eu horiau gwaith.

Comisiynwyd cwrs lefel Mynediad gyda Dysgu Cymraeg Gogledd Orllewin fis Medi 2021 ar gyfer grŵp o staff Gofal Cymunedol ac mae rhai aelodau o'r grŵp bellach yn dilyn cwrs cymunedol ar-lein.
Ymysg yr adborth a dderbyniwyd gan staff sydd wedi mynychu hyfforddiant iaith dros y flwyddyn ddiwethaf, nodwyd:

"Fe wnes i wir fwynhau'r hyfforddiant. Dw i'n credu fod y cyrsiau hyfforddiant yn bwysig i sicrhau bod y Gymraeg yn ffynnu."

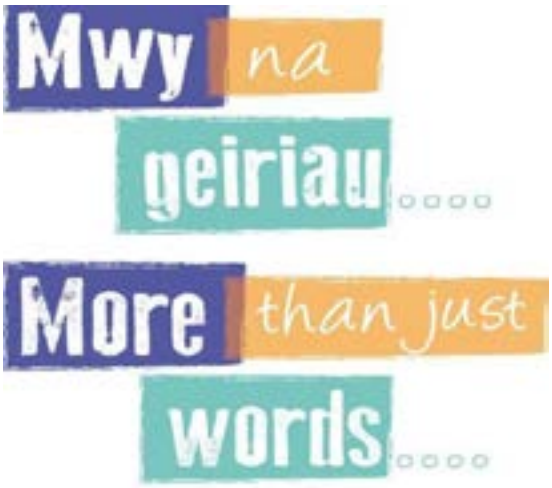

Un aelod staff sydd i'w chymeradwyo am ei gwaith clodwiw i ddysgu Cymraeg yw Keneuoe Morgan, sy'n Ddirprwy Reolwr yng Nghartref Preswyl Hafod Mawddach. Un o Lesotho yw Keneuoe yn wreiddiol. Symudodd i'r Bala ym 1997 a dechreuodd weithio i Gyngor Gwynedd, lle manteisiodd ar y cyfle i ddysgu Cymraeg ym Mhrifysgol Aberystwyth, gan feistroli'r iaith yn y flwyddyn 2000.

Mae hyrwyddo hawliau pobl a chanolbwyntio ar yr unigolyn a'r hyn sy'n bwysig iddo yn rhan hanfodol o rôl Keneuoe. Drwy gyfathrebu â phreswylwyr yn yr iaith y maen nhw'n ei dewis, mae Keneuoe yn gallu meithrin perthynas â nhw a'u cefnogi, sy'n eu helpu i gynnal eu llesiant. Yn ddiweddar, cafodd ei henwebu am wobr Gofal Cymdeithasol Cymru am ei hymdrechion i ddysgu Cymraeg. Gallwch weld fideo o Keneuoe yn siarad am ei phrofiad o ddysgu Cymraeg yma.

Mae Stephen Wood, ein Rheolwr Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid i'w longyfarch am ei ymdrechion i ddysgu'r Gymraeg yn ystod y flwyddyn. O ganlyniad i'w waith caled, enillodd Wobr Goffa Dafydd Orwig eleni am ei gydnabyddiaeth i ddysgu a defnyddio'r iaith yn ei waith bob dydd. Meddai ei reolwr, Marian Parry Hughes: "Mae ei ddygnwch a'i benderfyniad i ddatblygu ei ddefnydd o'r iaith wedi bod yn bleser ei weld. Rwyf yn hynod o falch ei fod wedi cyrraedd y brig yn y wobr hon eleni, mae'n llwyr haeddiannol ohoni ac rwyf yn gwybod y bydd yn gam allweddol iddo yn ei daith i ddysgu'r iaith. Llongyfarchiadau." Gallwch wylio fideo o'r Seremoni Wobrwyo yma.

Hoffwn gymryd y cyfle hwn i longyfarch pawb sydd wedi ymdrechu i ddysgu Cymraeg a datblygu eich sgiliau yn yr iaith, rwyf yn wirioneddol gwerthfawrogi eich hymdrechion i sicrhau bod ein trigolion yn derbyn gofal yn yr iaith o'u dewis.

Mae strategaeth Mwy na Geiriau gan Llywodraeth Cymru yn hollbwysig i ni yng Nghyngor Gwynedd er mwyn sicrhau bod y Cynnig Rhagweithiol yn cael ei gynnig i bawb sy'n derbyn gwasanaeth gofal. Rwyf yn cadeirio Fforwm Mwy na Geiriau Gogledd Cymru, sy'n cwrdd bedair gwaith y flwyddyn er mwyn rhannu arferion da a datblygu'r maes, ac rwyf hefyd eleni wedi dod yn aelod o Grŵp Gorchwyl a Gorffen Mwy na Geiriau dan arweiniad Llywodraeth Cymru, gyda'r gobaith o ddylanwadu ar y maes yn genedlaethol. Eleni hefyd, sefydlwyd Grŵp Mwy na Geiriau o fewn y Cyngor er mwyn edrych yn fanylach ar ein rhaglen waith a cheisio adnabod ffyrdd o wella ein Cynnig Rhagweithiol.

Ein gweithlu a sut yr ydym yn cefnogi eu swyddogaeth broffesiynol

Mae gofal cymdeithasol yng Ngwynedd yn cael ei ddarparu gan gymysgedd eang o wasanaethau statudol, asiantaethau preifat a'r trydydd sector, ac mae'r blynyddoedd diweddar wedi cyflwyno heriau yng nghyd-destun recriwtio a chadw staff, yn enwedig ar y rheng-flaen. Mae'r heriau'n benodol amlwg yn y maes gofal cartref, ac mae hyn yn gynyddol bryderus i mi fel Cyfarwyddwr wrth i ni ymdrechu i ddarparu'r gofal gorau bosib i drigolion y sir.

Mae gennym weithlu effeithiol ac ymroddedig, ac mae hyn wedi ei amlygu yn arbennig yn ystod argyfwng Covid-19. Ond, mae'n rhaid i ni sicrhau fod gennym ddigon o weithwyr â'r sgiliau angenrheidiol er mwyn ymdopi gyda'r angen cynyddol sy'n debygol o godi yn y dyfodol, ac mae'r angen hwn wedi'i flaenoriaethu yng Nghynllun y Cyngor 2018-23.

Bu'n flwyddyn heriol o ran recriwtio a chadw staff, ac mae'r prinder wedi arwain at anallu i ddiwallu'r holl alw sydd am Ofal Cartref mewn nifer o'n cymunedau. Er fod y gweithrediadau y cytunwyd arnynt yng Nghynllun y Cyngor yn symud yn eu blaen yn unol â'r disgwyl, mae'r problemau o ran recriwtio staff newydd a chadw gafael ar staff profiadol ar draws y maes gofal yn parhau. Mae'r trafferthion yn deillio o:

- Trafferthion recriwtio staff newydd i'r maes
- Staff profiadol yn gadael i swyddi eraill o fewn y maes iechyd a gofal ac i sectorau eraill
- Absenoldebau salwch uchel
- Effeithiau hunanynysu
- Y gweithlu'n flinedig gydag argyfwng Covid yn parhau
- Gofalwyr di-dâl wedi llosgi allan

Mae prinder Gweithwyr Cymdeithasol yn yr Adran Plant hefyd wedi bod yn bryder, sydd wedi golygu gweithredu trefniadau dros dro er mwyn ymdrin â'r diffyg hwn drwy ddargyfeirio gweithwyr i'r timau Gwaith Cymdeithasol ar gyfnodau.

Rydym wedi adeiladu ymhellach ar ein ymgyrch #SOSGalwGofalwyr eleni er mwyn ceisio cynyddu maint y gweithlu gofal ym maes Oedolion er mwyn ymateb i brinder gweithlu i sicrhau parhad gwasanaeth. Mae'r gwaith sydd wedi bod ar y gweill yn ystod y flwyddyn yn cynnwys defnydd mwy amrywiol o gyfryngau cymdeithasol a digwyddiadau recriwtio rhithiol, yn ogystal â rhai wyneb yn wyneb o fis Mawrth 2022 ymlaen. Yn ogystal â hyn, rydym wedi creu swydd Swyddog Marchnata Gofal newydd ym mis Tachwedd 2021 gyda'r nod o gefnogi recriwtio i'r maes. Er enghraifft, bydd y Swyddog yn cydweithio'n agos gyda Choleg Llandrillo Menai er mwyn sicrhau profiadau a chyfleoedd gwaith i fyfyrwyr ynghyd â staff y Coleg sydd â chontractau 39 wythnos y flwyddyn.

Meddai'r Cynghorydd Dafydd Meurig, Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant Cyngor Gwynedd:

"Mae sicrhau fod digon o staff yn y maes gofal yn her sy'n wynebu gwasanaethau ar hyd a lled y wlad. Fel Cyngor, rydym yn falch iawn o'n staff ymroddedig sy'n darparu gofal o safon i bobl mewn cartrefi gofal ac yn y gymuned ac mi wn i fod eu gwaith yn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol i fywydau pobl bob un diwrnod."

I gefnogi ein hymdrechion recriwtio rydym wedi penodi tri hyfforddai Gwaith Cymdeithasol a dau hyfforddai Therapi Galwedigaethol fel rhan o'r Cynllun Hyfforddeion Corfforaethol, ac rydym wedi ymestyn ar y cynllun Camu i Waith (ar y cyd â'r Bwrdd Iechyd) drwy gynnig lleoliadau gwaith mewn cartrefi preswyl yn ogystal â lleoliadau mewn sefydliadau iechyd.

Er mwyn cefnogi ein Gweithwyr Cymdeithasol a Therapyddion Galwedigaethol newydd, mae gennym gynllun tair blynedd gyntaf mewn ymarfer, sy'n sicrhau bod gan y gweithwyr gynllun datblygu unigol, cyfarfodydd monitro'r cynllun ar hyd y flwyddyn gyntaf, gweithdai penodol a mentor i gefnogi. Cynhaliwyd sesiynau ychwanegol yn ystod y flwyddyn er mwyn cefnogi gweithwyr â'r her o ddod i mewn i'r gweithle yn ystod cyfnod Covid-19.

Rydym hefyd wedi cefnogi ein gweithwyr i gyflawni cymwysterau yn ystod y flwyddyn, yn cynnwys Ymarferwyr Gwaith Cymdeithasol i ennill cymhwyster Ymarferydd drwy'r Brifysgol Agored, a'r rhaglen AMHP ym Mhrifysgol Caer. Rydym hefyd wedi parhau gyda chyfrifoldebau ein partneriaeth â Phrifysgol Bangor mewn perthynas â'r Cwrs MA Gwaith Cymdeithasol, gyda materion yn ymwneud â recriwtio, cyfweld, darparu lleoliadau ymarfer, cadeirio cyfarfodydd asesu a gwaith sicrhau ansawdd adolygu a datblygu.

Ein hadnoddau ariannol

Fel Cyfarwyddwr, rwyf yn falch iawn o'r gefnogaeth ariannol mae'r Cyngor yn ei roi i'r maes gwasanaethau cymdeithasol. Bob blwyddyn mae'r Cyngor yn ystyried y pwysau ar y maes ac yn ceisio sicrhau bod y maes yn derbyn pob cefnogaeth, er nad yw setliadau ariannol gan y Llywodraeth bob tro yn ddigonol i gwrdd â'r angen. Gwelaf eleni ein bod wedi gallu cadw oddi fewn i'n cyllideb yn y ddwy Adran, ond er mwyn gwneud hyn mae cryn fuddsoddi wedi digwydd drwy ariannu bidiau yn ogystal â dileu neu lithro cynlluniau arbedion.

Mae'r pwysau ychwanegol ar gyllidebau'r maes gofal wedi ei gydnabod, gyda chyllidebau parhaol ychwanegol wedi eu dyrannu ar gyfer cyllideb 2022/23 sydd werth £581k ar gyfer y maes Plant a dros £3.5 miliwn ar gyfer y maes Oedolion, sydd yn cynnwys darpariaeth tuag at ffioedd safonol preswyl a nyrsio sydd yn sicrhau y bydd gweithwyr ein darparwyr allanol yn y maes gofal yn derbyn cyflog byw gwirioneddol.

Eleni rydym wedi parhau i dderbyn arian refeniw drwy'r Gronfa Gofal Integredig, fodd bynnag yn 2022/23 a thu hwnt bydd y Gronfa hon yn cael ei hamnewid am y Gronfa Integreiddio Rhanbarthol. Gobeithir y bydd y newid hwn yn golygu gwell integreiddio yn y rhanbarth drwy gydweithio'n agosach gyda'n partneriaid a gweithio tuag at yr un nodau. Yn 2022/23 byddwn hefyd yn derbyn arian drwy'r Gronfa Tai â Gofal, fydd yn arian cyfalaf am bedair blynedd er mwyn buddsoddi mewn tai i gefnogi pobl ag anghenion gofal i fyw'n annibynnol yn y gymuned, ac i ddarparu lleoliadau gofal yn y gymuned fel y gall pobl sydd ag anghenion gofal, cefnogaeth ac adferiad ddychwelyd i fyw'n annibynnol neu gynnal eu hannibyniaeth bresennol.

Unwaith eto yn 2021/22 mae Covid-19 wedi cael effaith ariannol sylweddol ar y Cyngor, gyda goblygiadau hynny'n golygu costau ychwanegol, colledion incwm a llithriad yn ein rhaglen arbedion. Sefydlodd Llywodraeth Cymru Gronfa Caledi tuag at ddigolledu costau a cholledion incwm ar gyfer Awdurdodau Lleol, gyda dros £3.7 miliwn wedi ei hawlio gennym ar gyfer y maes gofal yn ystod 2021/22, gyda gwerth £2.4m ohono wedi ei hawlio ar ran ein darparwyr allanol yn y maes gofal.

Gweithio mewn partneriaeth

Rhan greiddiol o'n gwaith yw gweithio mewn partneriaeth yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol gyda phartneriaid megis y Bwrdd Iechyd, yr Heddlu, Llywodraeth Cymru, Cymdeithasau Tai, awdurdodau lleol eraill a'r trydydd sector. Tynna'r adroddiad hwn sylw cyson at wahanol ddarnau o waith sy'n cael eu gweithredu mewn partneriaeth ag asiantaethau eraill, ac rydym yn falch iawn o allu cydweithio â nhw. Mae gennym berthynas iach a chref gyda'n partneriaid yn lleol, lle mae cydweithio adeiladol yn digwydd a thrafodaethau agored ar unrhyw wahaniaeth barn i geisio sicrhau ein bod yn cytuno ar y ffordd orau o weithio ar gyfer ein poblogaeth.

Yn fy nghyfarfod blynyddol gydag Arolygiaeth Gofal Cymru, nodwyd bod tystiolaeth dda o'n gwaith partneriaethol, gyda phwyslais arbennig ar Fwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru, sy'n weithredol ers rhai blynyddoedd bellach. Rwyf i a'r Aelod Cabinet ar gyfer Oedolion, Iechyd a Llesiant, y Cynghorydd Dafydd Meurig, yn aelodau o'r Bwrdd hwn.

Fel partneriaid, rydym yn cyfarfod fel Grŵp Integredig Gofal ac Iechyd er mwyn sicrhau ein bod yn cytuno ar y ffordd ymlaen ar lefel fwy lleol. Mae'r grŵp hwn hefyd yn atebol i Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn sy'n cryfhau'r atebolrwydd lleol. Rwyf hefyd yn aelod cyswllt ar Fwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr. Mae'r swyddogaeth hon yn ymwneud â chynghori a rhoi adborth i'r Bwrdd Iechyd ar faterion sydd yn ymwneud â'r maes gofal cymdeithasol, ac er nad oes gennyf rôl sydd â phleidlais, rwy'n ei ystyried yn fuddsoddiad amser gwerthfawr o ran ceisio rhoi gogwydd gofal ar y trafodaethau hyn.

Mae'r Grŵp Cyswllt Trydydd Sector, sy'n rhoi trosolwg o'r maes ac sy'n annog a gwthio cydweithio effeithiol rhwng sefydliadau statudol a'r trydydd sector, hefyd yn bwysig yng nghyd-destun gofal. Yn ystod y flwyddyn, bu cydweithio da yn digwydd i rannu gwybodaeth ac adnoddau yn ystod yr argyfwng, ac mae'n gyfrwng da i drefnu cyflwyniadau gan wahanol aelodau o'r Grŵp er mwyn i eraill ddysgu am y gwaith sy'n digwydd mewn rhannau eraill o'r sir. Mae'r Grŵp Cyswllt yn sicrhau bod cyfleoedd i wella gwasanaethau i'r boblogaeth yn cael eu trafod a'u cytuno, ac mae'n debygol y bydd argyfwng Covid-19 wedi cael effaith bositif ar y ffordd yr ydym yn cydweithio i gefnogi'n cymunedau. Bydd dal ein gafael ar hynny'n hollbwysig.

Rydym yn achub ar bob cyfle i leisio ein barn mewn ymgynghoriadau gan Lywodraeth Cymru er mwyn dylanwadu ar unrhyw benderfyniad a wneir yn genedlaethol. Er enghraifft, bu i ni dreulio llawer iawn o amser yn ystyried ein hymateb fel Cyngor i'r Papur Gwyn ar Ailgydbwyso Gofal a Chymorth, a gellir gweld canlyniad yr ymgynghoriad hwn yn y Datganiad Ysgrifenedig gan Lywodraeth Cymru.

Arweinyddiaeth Wleidyddol a Chorfforaethol, Llywodraethu ac Atebolrwydd

Hoffwn eich cyfeirio at ddogfen Protocol y Cyfarwyddwr, sy'n amlinellu sut y byddaf yn sicrhau ein bod yn cyfarch y gofynion deddfwriaethol. Mae'r protocol hwn yn sicrhau trefniadau llywodraethu cadarn ynghyd â llinellau atebolrwydd cryf. Rhan o'r Protocol sydd yn ei le yw fy mod fel Cyfarwyddwr a'r Penaethiaid Adran yn sicrhau atebolrwydd drwy gwrdd fel Tîm Statudol bob deufis. Yn ogystal â thrin a thrafod unrhyw faterion gwaith brys a materion polisi cenedlaethol, gwneir defnydd o system newydd, sef y "Cylch Llywodraethu". Bwriad y drefn hon yw fy mod fel Cyfarwyddwr yn gofyn i'r ddau Bennaeth Adran nodi unrhyw rwystrau neu bryder, neu wrth gwrs, ddatganiad cadarnhaol ar gyfer pob elfen o fewn y cylch. Byddaf wedyn fel Cyfarwyddwr yn gallu cael trosolwg misol o'r materion sydd yn destun pryder neu'n debygol o fod yn broblem i'r dyfodol. Fel Cyfarwyddwr, mae derbyn y sicrwydd hwn yn hanfodol. Hoffwn ddiolch i Uned TG mewnol y Cyngor am eu cefnogaeth yn creu'r system.

Mae gan y Cyngor drefniadau llywodraethu mewnol cadarn i gefnogi rheolaeth effeithiol o wasanaethu cymdeithasol. Yn ogystal â chyflwyno adroddiadau i bwyllgorau craffu, i'r Cabinet ac i'r Cyngor llawn, mae gennym hefyd strwythur herio perfformiad adrannol sefydlog fel sydd wedi ei chyfeirio ati ym Mhennod 2. Rydym hefyd yn cwrdd yn rheolaidd gydag Arolygiaeth Gofal Cymru er mwynsicrhau bod ein gweithdrefnau'n gadarn. Mae'r Pwyllgorau Craffu wedi cyfrannu'n helaeth eto eleni wrth graffu ar feysydd arbennig a chynnig persbectifau pwysig inni er mwyn gwella'n barhaus.

Eto eleni, mae'r Cabinet wedi arddangos ei ymrwymiad i gefnogi gwasanaethau gofal y Cyngor, gan fuddsoddi'n ariannol yn y gwasanaethau hyn ar gyfer gwireddu'r cynlluniau sydd ar y gweill. Mae'r Cyngor wedi pennu dau o aelodau'r Cabinet ar gyfer y meysydd o fewn Gwasanaethau Cymdeithasol, sef y Cynghorydd Dafydd Meurig ar gyfer y meysydd Oedolion, Iechyd a Llesiant, a'r Cynghorydd Dilwyn Morgan ar gyfer y meysydd Plant a Chefnogi Teuluoedd. Rydym hefyd yn falch iawn o gael y Cynghorydd Craig ab Iago yn Aelod Cabinet ar gyfer Tai, sydd wedi bod yn llawer o gymorth i'r agenda gofal ehangach. Fel y cyfeiriwyd ato'n flaenorol, mae'r agenda Cefnogi Pobl wedi bod yn flaenllaw dros y flwyddyn ac mae'r agenda hwn yn amlwg yn un traws-adrannol ac wedi'i arwain gan y Cynghorydd Dafydd Meurig.

Gwybodaeth Bellach a Dogfennau Allweddol

Dogfennau Llesiant a Phoblogaeth:

Asesiad Llesiant Gwynedd

Cynllun Llesiant Gwynedd a Môn

Asesiad Anghenion Poblogaeth Gogledd Cymru

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Cymru Iachach

Polisïau Gwynedd:

Cynllun y Cyngor

Adroddiad Perfformiad y Cyngor

Gwybodaeth Hyfforddiant

Polisi Iaith

Gwrando, ymateb, gwella

Mynediad at wybodaeth bellach:

Dewis Cymru

Pryderu am unigolyn

Os ydych yn gwybod am unigolyn sydd mewn perygl o gael ei gam-drin neu yn cael ei gam-drin, mae'n bwysig iawn eich bod yn rhoi gwybod i'r Cyngor neu'r heddlu.
Os yw'r unigolyn mewn perygl uniongyrchol ffoniwch yr heddlu ar 999. Os nad yw mewn perygl uniongyrchol, ffoniwch y Gwasanaethau Cymdeithasol cyn gynted ag y bo modd i rannu eich pryderon.

Plentyn:

01766 772577
01248 353551 (y tu allan i oriau gwaith)
cyfeiriadauplant@gwynedd.llyw.cymru

Oedolyn:

01766 772577
01248 353551 (y tu allan i oriau gwaith)

ATODIAD 1: Gwybodaeth ynghylch y Safonau Ansawdd fel nodwyd yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (2014)

Safon Ansawdd 1: **Gweithio gyda phobl i ddiffinio a chyd-gynhyrchu canlyniadau lles personol y maent am eu cyflawni**

Er mwyn cyflawni hyn, dylai awdurdodau lleol:

- sicrhau mynediad at wybodaeth, cyngor a chymorth clir, dealladwy i gefnogi pobl i gynnal eu lles a gwneud penderfyniadau gwybodus
- gweithio gydag unigolion, eu gofalwyr a sefydliadau sy'n bartneriaid, i gefnogi a chynnal annibyniaeth unigolyn heb yr angen am ofal a chymorth
- cwblhau asesiadau lles mewn modd amserol
- sicrhau bod penderfyniadau'n parchu amgylchiadau unigol ar draws yr ystod gyfan o anghenion a'u bod yn rhoi sylw priodol i gonfensiynau ac egwyddorion y Cenhedloedd Unedig ar gyfer plant, pobl hŷn a phobl anabl
- sicrhau bod pobl yn cael eu trin ag urddas a pharch
- galluogi pobl i gael rheolaeth dros gynllunio a darparu gofal
- hyrwyddo ffyrdd o fyw iach a'u cefnogi
- galluogi mynediad i wasanaethau a gweithgareddau sy'n cynnal iechyd meddwl a lles emosiynol
- annog a grymuso pobl i reoli eu hiechyd a'u lles eu hunain, i fod yn actif ac elwa o ofal a chymorth ataliol rhagweithiol
- trefnu eiriolaeth annibynnol lle bo angen neu gyfeirio at fathau eraill o eiriolaeth i alluogi pobl i oresgyn rhwystrau i gyfranogiad wrth adolygu a diwallu anghenion
- trefnu enwau cyswllt a rhannu gwybodaeth berthnasol gyda phartneriaid er mwyn caniatáu trosglwyddo gofal a chymorth yn llyfn ar draws y gwasanaethau
- hwyluso cynlluniau gofal a chymorth amlddisgyblaethol
- rhoi trefniadau ar waith ar gyfer asesu anghenion a phenderfynu ar gymhwysedd
- egluro heriau yn ogystal â chyflawniadau
- mesur effaith y gofal a'r cymorth, a chymorth i ofalwyr ar fywydau pobl a'u canlyniadau lles
- sicrhau bod pobl yn ymwybodol o dalu am ofal a threfniadau codi tâl

Safon Ansawdd 2: **Gweithio gyda phobl a phartneriaid i ddiogelu a hyrwyddo iechyd corfforol, meddyliol a lles emosiynol pobl**

Er mwyn cyflawni hyn, dylai awdurdodau lleol:

- hyrwyddo a chefnogi ffyrdd o fyw iach
- cefnogi gwasanaethau mynediad i gynnal iechyd meddwl a lles emosiynol
- annog a grymuso pobl i reoli eu hiechyd a'u lles, bod yn actif ac elwa o ofal a chymorth ataliol rhagweithiol

Safon Ansawdd 3: **Diogelu ac amddiffyn pobl rhag camdriniaeth, esgeulustod neu niwed**

Er mwyn cyflawni hyn, dylai awdurdodau lleol:

- ymateb yn effeithiol i amgylchiadau sy'n newid ac adolygu cyflawniadau canlyniadau lles unigolion yn rheolaidd
- darparu gofal a chefnogaeth i gwrdd ag anghenion a aseswyd i amddiffyn pobl rhag camdriniaeth neu esgeulustod neu niwed arall
- datblygu trefniadau amddiffynnol ar gyfer y rhai sy'n rhoi eu diogelwch eu hunain mewn perygl i atal camdriniaeth ac esgeulustod.
- rheoli risg mewn ffordd sy'n grymuso pobl i deimlo mewn rheolaeth sy'n gyson ag anghenion diogelu
- gweithio mewn partneriaeth i ymchwilio i honiadau o gamdriniaeth neu esgeulustod er mwyn sicrhau bod pobl yn cael eu hamddiffyn rhag niwed
- darparu eiriolaeth mewn perthynas â diogelu

Safon Ansawdd 4: **Annog a darparu cefnogaeth i bobl ddysgu a chyfranogi mewn cymdeithas**

Er mwyn cyflawni hyn, dylai awdurdodau lleol:

- darparu cefnogaeth i bobl wneud y pethau sydd o bwys iddynt hwy
- helpu pobl i ennill y sgiliau a'r cyrhaeddiad addysgol sydd angen arnynt i gymryd rhan yn y pethau sydd o bwys iddynt hwy
- annog pobl i fod yn aelodau gweithredol o gymunedau a chefnogi'i gilydd i leihau ynysu cymdeithasol.

Safon Ansawdd 5: **Darparu cefnogaeth i bobl er mwyn iddynt ddatblygu'n ddiogel a chynnal perthnasau iach yn y cartref, gyda'u teulu ac ar lefel bersonol**

Er mwyn cyflawni hyn, dylai awdurdodau lleol:

- darparu cefnogaeth i bobl gynnal perthnasau sydd o bwys iddynt, yn gyson ag anghenion diogelu
- helpu pobl i gydnabod perthnasau anniogel ac i ddiogelu eu hunain rhag camdriniaeth ac esgeulustod
- lle bo'n briodol, rhoi ystyriaeth i farn teuluoedd, gofalwyr a pherthnasau personol eraill wrth asesu anghenion gofal a chymorth

Safon Ansawdd 6: **Gweithio gyda phobl a'u cefnogi i gyflawni gwell lles economaidd, cael bywyd cymdeithasol a byw mewn llety addas sy'n bodloni'u hanghenion**

Er mwyn cyflawni hyn, dylai awdurdodau lleol:

- darparu cefnogaeth i bobl gyfranogi fel dinasyddion gweithgar yn economaidd ac yn gymdeithasol
- darparu cefnogaeth i bobl gael gwaith ystyrlon a chynnal y gwaith hwnnw
- darparu cefnogaeth i bobl gael cyngor a chymorth ariannol a help gyda budd-daliadau a grantiau
- darparu mynediad i wasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg ac ieithoedd eraill o ddewis
- darparu cefnogaeth i bobl gael llety sy'n diwallu eu hanghenion ac i hwyluso byw'n annibynnol

ATODIAD 2: Mesurau Perfformiad

	Mesur/Data	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	Sylwadau
1	Nifer y defnyddwyr gwasanaethau oedolion sy'n derbyn taliadau uniongyrchol	142	132	159	179	
2	Canran o bobl hŷn a phobl sydd ag anableddau corfforol neu synhwyraidd sydd wedi adrodd ein bod wedi cyflawni'r hyn sy'n bwysig iddynt, yn llawn neu'n rhannol		96%	94%	97%	Mae'r ffigwr wedi cynyddu dros y flwyddyn ddiwethaf o ganlyniad i nifer o resymau megis gwasanaethau oedd wedi stopio dros dro oherwydd Covid-19 yn ailddechrau'n raddol, gweithgareddau cymdeithasol yn ailddechrau a'r cyfyngiadau 'cysgodi' yn dod i ben.
3	Canran o bobl sydd ag anableddau dysgu sydd wedi adrodd ein bod wedi cyflawni'r hyn sy'n bwysig iddynt, yn llawn neu'n rhannol		99%	100%	98%	
4	Cyfradd oedi wrth drosglwyddo gofal am resymau gofal cymdeithasol fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 75 oed neu drosodd	5.23	3.8	dim ar gael	dim ar gael	Oherwydd Covid-19, ni fu'r mesur hwn yn cael ei gofnodi'n rheolaidd.
5	Canran y cyfeiriadau diogelu oedolion wedi eu cwblhau yn ystod y flwyddyn lle'r mae'r risg wedi ei reoli	91.50%	93.50%	92.07%	79.7%	Y prif reswm am y dirywiad yn y mesur hwn y bod yr adroddiad cau yn cael ei lenwi'n anghywir. Mewn ymateb i hyn, cyflwynwyd ffurflen gasglu data newydd ar 1 Ebrill 2022 sy'n llawer mwy syml i'w llenwi.
6	O'r atgyfeiriadau amddiffyn oedolion sydd wedi'u cwblhau yn ystod y flwyddyn, y canran lle mae'r perygl wedi'i reoli (gan eithrio'r rhai sydd wedi gwrthod ymyrraeth)	93.10%	100%	98.0%	84.4%	Eto, nid yw'r data yn cael ei adrodd yn gywir ar ein ffurflenni cyfredol. Bydd y ffurflen gasglu data newydd a gyflwynwyd ar 1 Ebrill 2022 yn cyfarch hyn a sicrhau ein bod yn adrodd ar ddata cywir.

	Mesur/Data	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	Sylwadau
7	Y canran o ymholiadau diogelu caiff eu cwblhau o fewn 7 diwrnod gwaith	90.3%	95.1%	93.2%	88.3%	Mae ein gallu i ymateb i bryderon diogelu o fewn yr amserlen statudol o 7 diwrnod yn is na'r hyn y buasem yn ei ddisgwyl o gymharu â'r blynyddoedd cynt. Un o'r prif rwystrau o ran gallu ymateb yn brydlon yw bod swyddogion yn disgwyl am wybodaeth yn ôl gan weithwyr, ac mae arafwch ar hyn o bryd gyda'r achosion hynny sydd â chyswllt gydag ysbytai yn benodol. Er hynny, mae penderfyniad yn cael ei wneud ymhen 5 diwrnod gwaith ar gyfartaledd. Bydd mesurau diogelu wedi eu rhoi mewn lle yn y mwyafrif helaeth o achosion cyn bod adroddiad yn cael ei gyflwyno.
8	Nifer y bobl a dderbyniodd gymorth gan yr Uned Ddigartrefedd	768	745	945	1,126	O ganlyniad i'r gofyn statudol arnom i sicrhau nad oedd unigolion yn cysgu ar y stryd yn ystod y pandemig, derbyniwyd arian ychwanegol o gronfa newydd gan Lywodraeth Cymru er mwyn gallu darparu llety i bawb sydd yn cael eu cyfeirio atom.
9	Canran y plant sy'n derbyn gofal ar 31 Mawrth sydd wedi cael tri lleoliad neu fwy yn ystod y flwyddyn	5.9%	8%	2%	3%	Mae plant yn sefydlog yn eu lleoliadau, sy'n arwain at lai o leoliadau yn torri i lawr.
10	Canran y plant sy'n derbyn gofal ar 31 Mawrth a chanddynt brofiad o symud ysgol unwaith neu ragor, yn ystod cyfnod neu gyfnodau o dderbyn gofal, ac nad oedd y symud hwnnw oherwydd trefniadau trosiannol, yn y 12 mis hyd at 31 Mawrth	16.70%	14.20%	9%	10%	Mae plant yn sefydlog yn eu lleoliadau sy'n arwain at lai o symudiadau ysgol.
11	Canran yr adolygiadau plant sy'n derbyn gofal wedi eu cynnal o fewn amserlen statudol yn ystod y flwyddyn	85%	84%	86%	87%	Mae'r perfformiad yn dda mewn adolygiadau rhithiol, er gwaetha'r anawsterau oedd wedi deillio o salwch staff yn ystod cyfnod Covid-19.

	Mesur/Data	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	Sylwadau
12	Canran yr adolygiadau amddiffyn plant wedi eu cynnal o fewn amserlen statudol yn ystod y flwyddyn	94%	80%	90%	78%	Mae'r perfformiad wedi dirywio yn ystod y flwyddyn wrth i amrywiol ffactorau megis swyddi gwag, salwch staff a phwysau gwaith arwain at oediadau mewn ymchwiliadau ac anawsterau wrth geisio trefnu a chynnal cynadleddau.
13	Canran yr ymweliadau statudol â phlant sy'n derbyn gofal oedd fod i gael eu cynnal yn ystod y flwyddyn a'u cynhaliwyd yn unol â'r rheoliadau	93%	90%	89%	89%	Mae asesiadau risg/Covid-19 yn golygu bod rhai ymweliadau yn cael eu cynnal yn hwyr.
14	Canran y plant cymwys, perthnasol a phlant a fu'n berthnasol sydd wedi cael cynghorydd personol wedi'i ddyrannu iddynt	100%	100%	100%	100%	
15	Canran o gynadleddau achos lle bu clywed llais/barn y plentyn (ac eithrio plant o dan 5 oed)	99%	94%	85%	91%	O ystyried y rhwystrau a gododd wrth i gynadleddau gael eu cynnal yn rhithiol, mae'r perfformiad yn dda.
16	Cyfradd y plant a gafodd eu trafod mewn goruchwyliaeth, lle rhoddwyd ystyriaeth i niwed arwyddocaol (a'r ateb wedi ei gofnodi)	100%	100%	100%	100%	Trefniadau cadarn wedi sefydlu ar draws yr Adran er mwyn asesu ac adnabod risg. Perfformiad yn parhau yn dda yn y maes yma o sgrinio am bryderon o niwed arwyddocaol trwy ddefnyddio Risg 1.
17	Cyfradd yr asesiadau risg a gafodd eu cyflwyno i Gynadleddau Achos a oedd yn cael eu hystyried yn rhai a oedd yn dangos ansawdd wrth wneud penderfyniadau	99%	99%	97%	99%	

	Mesur/Data	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	Sylwadau
18	Canran yr asesiadau a gwblhawyd ar gyfer plant a hynny o fewn terfynau amser statudol	87%	86%	80%	80%	Mae cynnydd yn y nifer o gyfeiriadau sydd yn golygu bod mwy o asesiadau yn cael eu cynnal. Mae'r ffigwr yn cynnwys asesiadau TAF lle nad oes angen cwblhau'r asesiad o fewn terfynau amser statudol.
19	Canran y plant sy'n cael eu cynorthwyo i barhau i fyw gyda'r teulu	63%	61%	78%	82%	
20	Canran y plant a ddychwelodd adref o ofal yn ystod y flwyddyn	5.80%	8%	6%	9%	Fel rhan o'n Strategaeth Cadw Teuluoedd Gyda'i Gilydd, mae gennym bellach swyddi penodol o fewn yr Adran sy'n canolbwyntio ar ddod â phlant allan o ofal.
21	Nifer y plant sy'n derbyn gofal ar 31 Mawrth	253	291	281	273	Mae ein Strategaeth Cadw Teuluoedd Gyda'i Gilydd yn golygu bod mwy o blant yn dod allan ofal.